

Беларускія ксяндзы

Высьвеченны трэй першыя ксянды, падрыхтаваны ад пачатку да канца ў Беларусі, у гарадзенскай сэмінары. Зыміцер Барыла з Глыбокага, Алець Багдановіч з Браславу, Язэп Мельдзюк з Нарачы.

Рэдактар «На страже» эміграваў

Рэдактар міліцэйскай газеты «На страже» напрасіў палітычнага прылукту ў адной з эўрапейскіх краінаў. Ён патэлефанаў на беларускую службу радыё «Свабода» і сам ім пра гэта сказаў. Быццам бы яго спэцслужбы змушалі публічна прызнацца, што ён незаконным чынам даваў гроши на дзеянасць генэралу Захаранку, свайму даўняму сябруку, а калі адмовіцца, гразіліся кінуць у турму ў засудзіце за тое, што ён нібы купляў паперу для газеты па завышанай цане ў фірмы, у якой ягоная жонка працавала. У Менску супраць яго ўзбудзілі справу за фінансавыя махінацыі.

Антыфашистык міні-канцэрт

Антыфашистыкага канцэрту ў Менску 11 ліпеня не было. Да Операага тэатру падлучыцца не дазволілі, а карыстацца генэратарам, пазычаным у нейкай вайсковай частцы, забаранілі пажарнікі. Усё ж тыя 200 чалавек, што сабраліся на Траецкай гары, трохі паспяявалі без мікрофонаў.

Тры полацкія партызаны

Віцебскі гарнізонны суд 8 ліпеня асудзіў трох палачанаў за зрыў чырвона-зялённых сцягоў з полацкіх «іспалкомаў». Прычынілі сэржанта Сяргея Лавейкіна і полацкіх студэнтаў Алена Кайдава ды Анатоля Блізняцова, — піша Вітрафмбюро. 9 красавіка летася яны сарвалі сцяг з рай- і гарвыканкаму. Праз год, 10 красавіка 1999, яны ж зьдерлі сцяг з гарвыканкаму. Тады іх і прылавілі. На съедзястве яны прызналіся, але апраўдаліся, што гэта было не хуліганства, бо сцягі не адпавядаюць нашай гісторыі. Суд за «знывану дзяржаўных сымбаліяў» на 200 мільёнаў засудзіў Кайдава і Лавейкіна (гэтага яшчэ скінулі з сэржантата ў радавыя). Блізняцову, як пасобніку, далі 20 мільёнаў.

НАША НІВА

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЭТА

Газэта заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991

№14 (135) 12 ЛІПЕНЯ 1999г.

СІЛІВОНЧЫК — БАГАТЫР і ХАЛЕРЫК

*У чытача публікацыяй
пра падзеі ў вёсцы
Мікалаеўцы
складаецца ўражаньне,
што Анатоль
Сілівончык — нейкі
монстар, які прыехаў у
Беларусь з адной мэтай
— даць волю сваім
садысцікам
схільнасцям — і
чамусьці абраў для
гэтага свае родныя
мясыціны. Але ж людзі
ў Мікалаеўцы ведаюць
Анатоля зь дзяцінства,
бо побач ягоная родная
вёска Гамза.
У Светлагорску
ходзяць розныя вэрсіі
падзеяў. Мы напрасілі
рассказаць пра
А. Сілівончыка, аднаго з
самых незвычайных і
багатых беларусаў
нашага часу,
Үладзімера Арлова, які
добра ведаў самага
калярытнага
прадстаўніка
беларускай дыяспары ў
Сібіры. Ці можа
Сілівончыку даравацца
больш, чым даравалі б
некаму іншаму, дзеля
ягоных заслуг перад
аічынай?*

«Анатоль часта прыяжджаў да маці ў Гамзу, прывозіў туды на лета сваіх двух сыноў. Мне аднойчы давялося там быць, і я заўважыў, што аднавяскоўцы вельмі любяць Анатоля. Прагэта сёньня ня кажуць. Некаторыя журналісты, праўда, узгадалі, што Сілівончык — яшчэ ё мэцэнат. Але прагучала гэта

Анатоль Сілівончык з маці Настасіяй Несцерцічай на паломніцтве ў Полацку.

досьць няўсямна, і таму мне хадзелася б пачаць там, дзе іншыя ставілі кропку.

Варта нагадаць, што зь фінансавай падтрымкай Сілівончыка адбывалася пяцігадовая праца па стварэнні вобразу крыжа Святой Эўфрасінні Полацкай. Пад час гэтай працы мастак-ювелір

Мікола Кузьміч аднавіў тэхналёгію перагародкавай эмалі часоў геніяльнага полацкага майстра Богшы — гэта пацьвердзілі прызнаныя аўтарытэтныя дактары гістарычных навук з Акадэміі навук Беларусі Георгій Штыхай і расейскія — Таццяна Макараў і Леанід Аляксеев. Пра значнасць гэтай працы ўжо досьць шмат напісанага.

Анатоль Сілівончык быў таксама фундатарам навукова-папулярнай кнігі «Жыватворны сым-

Захаранка
мог бы стаць
небясьпечным
канкурэнтам
Лукашэнкі...
Інтэрвію з
маці Юр'я
Захаранкі —
на старонцы 3.

баль Бацькаўшчыны», прысьвеченай гісторыі крыжа Святой Эўфрасінні, і фундаваў фільмы Віктара Шавялевіча «Шлях да сівятыні» і «Пастка для зубра». На сродкі Сілівончыка была выдадзена адна з пастычных кніг беларускага паэта з Санкт-Пецярбургу Анатоля Кірвеля. Таксама шырокая вядома пра намеры Сілівончыка фінансаваць стварэнне і ўсталяванне помніка Эўфрасінні Полацкай у Менску і Полацку. Анатоль шмат дапамагаў полацкаму Спаса-Эўфрасіннёўскому манастыру і даваў гроши на праект яго рэгенерацыі. Пад час адражэння манастыра ён фінансаваў адсяленні мясоўых жыхароў, якія займалі будынак кельляў. Потым на ягонія гроши для манастыра набылі мікрааутобус.

Дарэчы, мікрааутобус Сілівончыку набыў і для сваёй роднай вёскі Гамза. Гэтым аутобусам карыстаюцца і жыхары славутай цяпер Мікалаеўкі. Аутобус працуе па графіку і, апрача таго кругласутачна дзейнічае як «хуткая дапамога» для мясоўых жыхароў, калі каму трэба ў больніцу ў Светлагорску або ў Бабруйску. Апошнім беларускім праектам, на які даў гроши Сілівончык, было выданыя набору рэпрадукцыяў фрэсавых размалёвак XII ст. з полацкай Спасаўскай царквы.

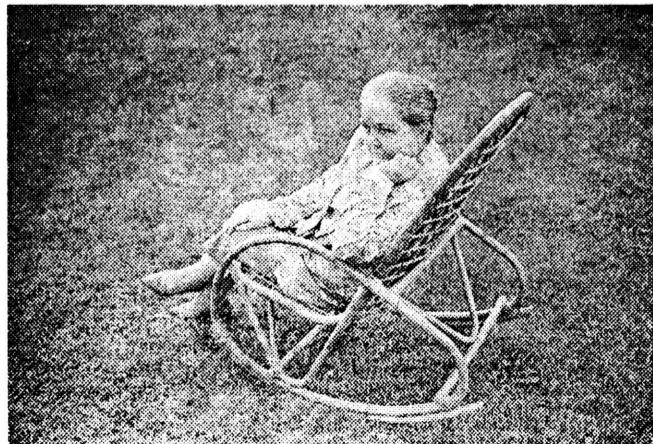
Анатоль — безумоўна, неардынірны чалавек зь яркім халеричным тэмпэраментам. Ён здольны на імпульсіўныя ўчынкі рознага кшталту. Летася ён выпадкова даведаўся пра адну менскую выпускніцу школы, якая засталася сіратой, і істотна дапамог ёй грашыма. Можна згадаць шмат эпізодаў, якія дэмантструюць чалавечую шчырасць Анатоля, ягоную гатоўнасць на высакародныя ўчынкі. Таму мне бясконца сумна, што расейскія ваенізаваныя фармаваныні кшталту «Беркута» здолелі выкарыстаць нашага суайчынніка ў сваіх мэтах.

Працяг на старонцы 4.

АНОНС

ГОСЬЦЬ «НН» ІВОНКА СУРВІЛА

Першая беларуская дзяржава ў XX ст. — БНР — была створана 25 сакавіка 1918 г. Урад БНР большую частку свайго гісторычнага часу вымушчаны працаваць за межамі Бацькаўшчыны. Рада БНР перахавалі ў чысціні ідэю незалежнасці, якая вярнулася ў Беларусь у 1991 годзе. Апошнія гады Рада БНР ня толькі ўважліва сочыць за падзеямі ў Беларусі, але й актыўна спрыяюць дзеяццю да жыцця Бацькаўшчыны, працаваць сваю замежную палітыку на карысць Беларусі. Сёньня Старшыня Рады БНР — Івонка Сурвіла. Пра яе праекты на 20 ліпеня і парады беларускім палітыкам, а таксама пра яе самую чытایце ў гутарцы ёю ў наступным нумары «НН».

ТЭМА НУМАРУ

АНТАЛЁГІЯ БЕЛАРУСКАГА ЎЧЫНКУ

З апісаныя подзвігамі складаецца эпос. Беларуская культура да свайго гераічнага эпосу толькі падступаеца. Падступаеца даўно, але кожнага разу які-небудзь чарговы Замяталін устае на шляху гэтага працэсу, і шэдэўр не высыпявае. Героі фальклёру, літаратуры і гісторыі не знаходзяць міжсобу жанравае сувязі менавіта таму, што ня выпісаныя ва ўчынках. Гэтак узьнікла ідэя рэдакцыі «НН» стварыць сваю Анталёгію беларускага ўчынку.

На старонцы 6.

Два месяцы таму інтэрв'ю з Юр'ем Захаранкам так і не зявілася на старонках «Нашай Нівы». Ён хацей распавесці нешта, што, відаць, лічыў вельмі важным. Дамовіліся аб сустрэчы. Я была прыемна зьдзіўленая ягонай добрай беларускай мовай — раней яе ад экс-міністра ня чула. «Што гэта вы зьдзіўляецеся? — нібы прачытаў мае думкі спадар Юры. — Па-вашаму, я не такі ж беларус?»

Выслухаўши пытаньні, Захаранка тут жа пачаў распавядак. Я щоўкнула дыктафонам. Падумала, нарэшце чытак даведаеца ня толькі пра Захаранку-міністра, крыміналіста і дзеяча апазыцыі... «Не!» — раптам абарваў ён інтэрв'ю. Гэта было зусім дзіўна для яго, які заўсёды выконваў абязаны. «Вось што: давайце перанясем, пагутарым пра пару дзён», — папрасіў ён. Чаму? Невядома. Калі праз пару дзён рэдактар «НН» патэлефанаваў мне, каб нагадаць пра абязанае інтэрв'ю, Захаранка ўжо зьнік. Мы спачатку падумалі, што ён проста пайшоў у падпольле. «Ну, калі раптам сустрэнце на вуліцы, дык усё ж задайце яму пару ніўскіх пытаньняў», — пажартаваў рэдактар.

Мінула больш за два месяцы. Цяпер ня так важна, ці адкажа ўрэшце Юрі Захаранка на пытаньні «НН». Калі вернецца, дык і адкажа.

Маці чалавека, які мог бы стаць рэальным канкурэнтам прэзыдэнта Лукашэнкі, жыве ў мястэчку Васілевічы ля Рэчыцы. «Я ўжо не вытрымліваю гэтага перажываньня», — кажа яна і амаль усю размову плача. — «Як мне перанесці гэтасе гора?»

«НН»: Ці адчувалі Вы там, у сябе, нейкі ўціск паслья адстаўкі Вашага сына? Ці нешта зьмянілася за апошнія два месяцы?

Уляна Захаранка: Усё тут ціха, спакойна, мяне ніхто не трывожыў... Можа, людзі дзе што й казалы, але ўсе так жа, як раней, да нас адносяцца. Юрі рос харошым, добрым, у трудных умовах. Бацька быў хворы. Як толькі канікулы прыходылы — ён у калгас працаўца, дапамагаць... Ен быў такі адданы бацькам, дому, што ўсе людзі завідавалі. А потым мне так не пашанцавала. Сын старшы памёр, а тэпер і Юрі зьнік... Яго брат рабіў падводнікам на атамнай падводнай лодцы. Ен казаў мне: «Мама, я недаўгавечны. Тут доўга не вытрымліваюць». Паслья яго съмерці ў лютым у тым годзе я ледзь не

Уляна Захаранка: КАБ МНЕ ЯГО ХОЦЬ ЗДАЛІ ЎБАЧЫЦ!

дайшла... Юрі мяне вельмі падтрымліваў. А тут яшчэ такое гора. Я асталася адна... У бальніцы ўсё жыцьцё працавала, 16 год прарабіла звыш пэнсіі.

Можна прыехаць к нам, пачаць, у нас няма того, што яны там гавораць. Ён нічога ня краў, я яму сама ўсё жыцьцё памагала. А яго зьнялі, у варежнечу ўтапталы. Юрі з малых год быў шчырым і чесным, ня піў, не курыў. Ен многа чытаў! Ва ўсіх харктыстыках у школе адмічалі гэта, пісалі: «Вельмі разывіты гуманітарна». Настаўнікі мне казалы: «Адзін у нас у школе такі хлопец! Такі акураціст, у каго ўдаецца — у тату ці ў маму?» А як служыў у марфлоце, ўсё ішлі благадарнасці з Кранштату! «Спасібо, дараага мамаша, што выхавалы сына такога добра...»

Ня знаю, што дальш рабіць. Як сказалы, што ён прарапаў, два тыдні дэржалы мяне на ўколах... Усе завідавалы раней: такія два сыны! Бацька наш ужо 20 год як памёр, а тут бядя і з сынамі. Яны так мяне глядзелі, прыяжджалы памагалы ўсё: і прыбяруць, і пасеюць, дроў нарубаюць... Вельмі любылы свой двор. Цяпер адна сяджу, дэн з іншай, і плачу. І на сплю. Хіба ноччу на піць хвілін засну — і тое самае. Хаця знаць, што Юрі жывы — мне было б лягчэй... Мярэшчыца, бывае, што нежывы. Што мёртвы.

«НН»: Уляна Рыгораўна, перад зьнікненнем ваш сын да-

валі шмат часу, як мне казалі, праводзіў у бацькоўскім доме. Штосьці яго асабліва туды цягнула?

У.З.: 5-га мая ён паехаў у Мінск. Перад тым мне казаў: «Мама, не беспакойся, я пабуду на мітынгу на День Победы і вярнуся дадому. Усё зробім». Агарод трэ було сеяць, дровы секчы... И тут мне кажуць, што Юрі пахітылы!..

Я ўсё роўна стараюся, ўсё загатоўляю, што сям'і было што есьці. У вёсцы ж ўсё ёсьць. Бывае, даю вясковыя прыпасы — бульбу, бурачкі ды ўсё сваё, — а Юрі кажа: «Калёса ў машины прагнуща!» Можа, нехта глядзеў ды казаў: «Во, накраў і вязе...» Mae дзееці — не бандыты! Работнікі абодва, любілі свой двор, памагалы ўсе адзін адному.

«НН»: Ці заўважалі Вы пад час прыезда сына нейкія трывожныя знакі? Пагрозы ці людзей якіх нядобрых?

У.З.: Нічога не было. Калі Юрі буў дома, ён тут нікуды не хадзіў, ня ездзіў, буў спакойны, нічога не расказваў. Ен казаў мене: «Як сюды прыеду, то як на съвет нараджуся. Дома мне спакойна, добра». Казаў: «Я такі рады, мама, што ты тут ёсьць! Ня знаю, як буду жыць на съвеце, калі цябе перажыву».

«НН»: Вы калі-небудзь сварыліся на сына?

У.З.: Я ніколы на іх абодвух не сварылася, ня лаяла іх. Бацька як жыў, ні плахога слова не

гаварыў. І мае сыны ніколы паміж сабой не ругалыся. Мы з бацькам іхным ўсё жыцьцё по-бач у бальніцы рабылы.

«НН»: А чаму ўсё ж спадар Юрі вырашыў у міліцыю пайсыці? Вы, калі ён вырашыў, не быў супраць?

У.З.: Як ён выбраў, я тады яшчэ й не разбыралася добра, што гэта за прафесія. Каб ведалы, што чакае такое гора, то ніколы мы б яго, ніколы б не дапустилі! Ен такі спасобны, а трапіў у гэту міліцию.

Няўжо мой сын — такі злачынец, як яго там называлы? Вон і Чыгіра забралі, і іншых. Няхай паведамяць тады, што ён зрабіў благога, напішуць у газетах, калі ён нешта нарабіў. А яго як у ваду кінулы! Не могу прадставіць, што далей рабіць. Не могу прадставіць, куды сына майго можна дзеець. Мы б яму ежу, адзежу хоць перадалы. Я яго ўсё раўно жду, прыгатаўляюся. У нас клубнікі многа было, варэнныя зварыла. Думаю: вернесься — каб не галадаў.

Усе яго ўважалы, так ласкава да яго адносяцца. Но Юрі ж такі: ні голасу ніколі не павысіць, не пакрыўдзіць чалавека. Вось усе пытаюцца, што я адчуваю, ці жывы. Ня ведаю, я ўжо не адчуваю. Але я думаю чамусыці, што ён дзеесць жывы. Каб засудылы, то далей Беларусі не завезлы б. А так дзе ён? Зара я адно хачу: штоб быў ён жывы. Штоб мне яго хоць здалі ўбачыць.

Таяцна Сыніцко

ІНФАРМАЦЫЯ ДЛЯ ЧЫТАЧОЎ У МЕНСКУ

Каб чытаць сувязы нумар «НН» у дзень выхаду — у панядзелак і пры гэтым эканоміці час і гроши, аформіце падпіску ў бліжэйшым шапіку «Белсаюздруку». З ліпеня 1999 г. падпіску «да запатрабаваньня» прымае 31 газэты шапік. Менскі «Белсаюздрук» **гарант** ў выдачу газэты па падпісным абнэмэнце ў дзень выхаду газэты, а таксама захаваньне не забраных вамі асобнікі праз уесь падпісны перыяд. Кошт падпісі на «НН» на месяц (з ліпеня) — 175 000 руб. (4 нумары ў месяц, газэта будзе выходзіць на 12 старонках). Падпіска «да запатрабаваньня» прымаецца да 23 дня перад падпіснага месяца ў крамах і шапіках «Белсаюздруку» г. Менску. Даведацца і высьветліць няясныя пытаньні можна па тэл. 227-88-41 ў спадарыні Наталы Святоткі.

Падпіска па краіне на II паўгодзіньдзе 1999 году. Кошт на 1 месяц — 192 000 рубліў, на 3 месяцы — 576 000 рубліў, на 6 месяцаў — 1 152 000 рубліў.

НАША НІВА

Ніжэй мы падаем сьпіс пунктаў, дзе можна падпісацца й забраць газэту:

1. Каstryчніцкі пункт падпіскі, вул. Жуковскага, 5, к. 1
2. Партизанскі пункт падпіскі, вул. А. Кашавога, 8
3. Першамайскі пункт падпіскі, пр. Ф. Скарыны, 113
4. Фрунзенскі пункт падпіскі, вул. Раманаўскай Слабады, 9
5. Крама № 1 вул. Жуковскага, 5
6. Крама № 2 пр. Ф. Скарыны, 44
7. Крама № 3 пр. Ф. Скарыны, 76
8. Крама № 4 вул. Леніна, 15
9. Крама № 6 вул. Філімонава, 1
10. Крама № 7 вул. Якуба Коласа, 69
11. Крама № 8 вул. Сурганава, 40
12. Крама № 9 пр. Ракасоўскага, 140
13. Крама № 10 вул. Асіненкі, 2
14. Крама № 11 пр. Пушкіна, 77
15. Крама № 12 вул. Кікінава, 80
16. Крама № 13 вул. Каліноўскага, 82, к. 2
17. Крама № 14 вул. Валадарскага, 22
18. Крама № 15 вул. Танкавая, 16
19. Крама № 16 вул. Харухай, 24
20. Крама № 17 вул. Нікрасава, 35
21. Крама № 18 ст. м. «Плошча Перамогі»
22. Крама № 19 пр. Машэрава, 51, к. 1
23. Крама № 20 вул. Ясеніна, 16
24. Крама № 21 станцыя метро «Пушкінская»
25. Крама № 23 вул. Славінскага, 39
26. Крама № 24 вул. Жылуновіча, 31
27. Шапік № 34 газэль «Менск», пр. Ф. Скарыны, 11
28. Шапік № 136 станцыя метро «Плошча Якуба Коласа», выхад да Акадэміі Філізаў
29. Шапік № 187 газэль «Беларусь», вул. Староўскага, 15
30. Шапік № 262 газэль «Локет», пр. Машэрава, 31
31. Шапік № 78 газэль «Облгас», пр. Машэрава, 19

ЗЫНІКНЕНЬНЕ КАНКУРЭНТАУ

Алесь ГРЫНЕВІЧ

Юры Захаранка зьнік больш за два месяцы таму. За гэты час людзі патроху прызычайліся да факту, што вядомы ў краіне чалавек можа сышыці, не пакінушы сълядоў. Самая аптымістичная вэрсія зынікнення — Захаранка хаваецца з уласнай волі. Але чаму тады так няспешна вядзе пошуки міліцыя? Чаму Лукашэнка ўпэўнена заявіў, што Захаранка трапіў пад «разборкі» криміналінікаў?

Валеры Костка, сябра грамадзкай камісіі па пошуках Захаранкі, лічыць, што былы міністар жывы і недзе ўтрымліваецца спэцслужбамі. Але сказаць больш карэспандэнту «НН» сп. Костка не пажадаў, каб «не падставіць чалавека». Маўляю, журналісты любяць пашумець, і з-за шуму Захаранку могуць забіць. Не ўпершыню нам даводзіцца сутыкацца з думкай, што публічнасць у адносінах з уладамі толькі зашкодзіць, і лепш пра маўчаць. Але на нашу думку, што цішыня — рыхтык тое, што ўладам патрабіна. Калі няма шуму, можна пакрысе за быцца на тое, што цябе непасрэдна на тычыцца.

Нарэшце, самая змрочная вэрсія — Захаранка ўжо нежывы. Але нават тыя, хто ставіць у адзін шэраг з Захаранкам Майсюню, мала вераць ва ўлады «страшылкі», бо «у нас такога ня можа быць». Між тым, зынікненіні палітычна няўгодных людзей — схема, добра спрэктаваная ў 80-я гады дыктатурамі Ласінскай Амэрыкі. Калі яна было магчыма тым учора, сёнянія яна магчыма і ў нас.

Захаранка, як і Карпенка з Чыгіром — гэта чалавек, які мог (можа) зрабіцца супернікам Лукашэнкі ў гіпатэтычных выбараў. Пры ўсіх высокіх рэйтынгах ППРБ амаль такая ж колькасць людзей увогуле не вызначае асобы, за якую яны маглі б прагаласаваць. Канкурентаў не паказваюць у тэлебачаныні і не даюць ім слова. А ўлады, ведаючы пра сілу сымбаліяў, абыходзіцца з патэнцыйнымі «съцягамі» апазыцыі, як калісці Іван Ціцянкоў — зъ бел-чырвона-белым палотнішчам.

ЗАХОП ВЁСКІ МІКАЛАЕЎКІ

Вадзім БОЛБАС

Ужо на працягу тыдня на Светлагоршчыне гуляюць самыя неверагодныя чуткі пра захоп Мікалаеўкі ўзброенай моладзьдзю. Мы прапануем чытакам дэльце вэрсіі падзеяў у Мікалаеўцы і затым у Бабруйску 30 чэрвеня і 3 ліпеня гэтага году.

Вэрсія першая — расказ афіцэра Светлагорскага РАУС.

Расейскі бізнесмен, родам з вёскі Гамза Светлагорскага раёну, Анатоль Сілівончык прывёз на Светлагоршчыну 120 падлеткаў — выхаванцаў вайскова-патрыятычнага клубу «Чорны Беркут» з Сургуту. Яны сталі лягерам у лесе паблізу вёскі Мікалаеўкі ў паляўнічым дамку, абнеслы гэтае месца рабом, усталявалі назіральныя вышкі.

Аперацыя «Захоп» пачалася па ўзгадненні з кіраўніцтвам калгасу. Адзін з тэхнічных кіраўнікоў калгасу сабраў у гэты час мужчынаў-механізатаў на нейкую нараду. Калі б мужчыны былі ў вёсцы, ды яшчэ нападпітку, дык захопнікам бы «не паздаровілася». І так пад час захопу адзін з мужчынаў аказаў рашучы і эфектыўны супраціў. Хоць на яго напалі чацьвёрта, ён паламаў аднаму з нападнікаў рэбры, астатніх раскідаў. Але разабраўшыся, што перад ім дзеци, «здаўся ў палон». Жанчына-бухгалтарка са страху страціла прытомнасць. Старшыню калгасу «захопнікі» звязалі.

Пазней, калі прыехала міліцыя, нехта з кіраўнікоў «Беркута» абклалі начальніка Светлагорскага РАУС мациюгом, сказаўшы: «Ты, палкоўнік,

валі адсюль, а то заўтра будзеш стаяць навыцяжку перад Лукашэнкам».

Пасля гэтага ўсе «беркутаўцы» перарабраліся ў Бабруйск у вайсковую частку. 3-га ліпеня туды прыехаў палкоўнік ужо бабруйскай міліцыі з 12-цю амонаўцамі. Яму таксама прапанавалі ня ўмешвацца, бо нібыта адзін з вэтэранаў-выхавацеляў «Беркута» зьяўляецца кіраўніком вельмі ўплывовай арганізацыі, а Лукашэнка ходзіць у яго ѿтвары.

Пасля гэтага ё пачалася сутычка, у выніку якой 12 бабруйскіх амонаўцаў паклалі на зямлю 120 падлеткаў і вэтэранаў з Сургуту. Праз нейкі час затрыманых адпусцілі, а Анатоля Сілівончыка адвезлі ў съедыненыя із амонаўцамі А.Грушэцкім у «Навінах», у дамоўленасці А.Сілівончыка зъмясцовымі ўладамі «нешта не спрацавала».

Вэрсія другая — яе распавёў мне чалавек, які асабіста знаёмы з А.Сілівончыкам і сустракаўся з ім ужо ў час знаходжання групы «Беркут» на Светлагоршчыне.

Анатоль Сілівончык — паспяховы прадпрымальнік, жыве і працуе ў Сургуте. На яго

А.Сілівончык з мітрапалітам Філарэтам. Фота з асабістага архіву У.Арлова.

сродкі ўтрымліваецца школа выжывання, у складзе якой і дзейнічае клуб «Беркут». Выхаванцы клубу жылі ваенізаваным лягерам, трэніраваліся, капалі акопы, выстаўлялі варту і г.д. Уладам аб гэтым было вядома. У Мікалаеўцы па незразумелых прычынах зъявіліся прадстаўнікі грамадзянскай абароны. Пасля гэтага і адбылося то, што адбылося. Чалавек, які расказаў мне ўсё гэта, характарызуе ўсё як «правакацыю міліцыі, прычым не съветлагорскай, а менскай».

Гэта прыводзіць да наступных думак: умешальніцтва прадстаўнікі «грамадзянскай абароны» магло стаць той прычынай, з-за якой, як піша А.Грушэцкім у «Навінах», у дамоўленасці А.Сілівончыка зъмясцовымі ўладамі «нешта не спрацавала».

Сапраўды, цяжка паверыць, што чалавек, які набыў для аднавіскоўцаў мікрааўтобус і траціць на яго эксплуатацыю паўтысячы даляраў у месяц, укладае 40 тысячаў даляраў у арганізацыю лягеру і паходу па Беларусі 120 падлеткаў, які ўклаў столкі грошай у аднаўленыне крыжа Эўфрасінні Полацкай, дазволіў бы такія зьдзекі сваіх выхаванцаў над землякамі. Ці не падбухтоўры «группы захопу» да такіх жорсткіх дзеяній у Мікалаеўцы якраз прадстаўнікі ГА ці тыя, хто сябе за такіх выдавалі?

Магчыма, ва ўладаў былі свае рахункі з Сілівончыкам. Людзі, якія ведаюць А.Сілівончыка, скіляюцца якраз да такой вэрсіі.

Съветлагорск

дзе варта быць

ФАУСТ

20 ліпеня, усім, хто ня пойдзе на палітычныя гулянні, можна пайсьці ў Опера. Упершыню пасля перапынку ў 120 гадоў будуць даваць «Фаўст».

Музыка Антонія Радзівіла. Лібрэта Ёгана Вольфганга Гётэ. Пераклад на беларускую мову Васіля Сёмухі. Пастаноўка Віктара Скарабагатава. Вечны сюжэт Гётэ містычна падкрэсліваецца датою прэм'еры. Пачатак а 19-й. Цана білетаў — ад 30 (I) да 300 тысячачаў руб.

ВАНДРОЎКА Ў ЧЭХІЮ

Фонд развіціцца традыцыйнай культуры пры канцы ліпеня ладзіць чарговы эксклюзіўны тур «Па сълядах адной ліцвойскай дружыны». У праграме вандроўкі — наведаньне Прагі ды Кракава, легендарных чэскіх замкаў і збраўніц. Галоўная мэта паходу — рэканструкцыя бітвы каля замку Млазавіцэ, захопленага гусіцкім войскам Яна Жижкі ў 1424 годзе. У грандыёзным прадстаўленні зь няцачнымі мячамі ў руках зьбираюцца ўзяць удзел калі трох соцень рыцараў ледзь не з усёй Эўропы. Калі ў спадарства ёсьць жаданье далучыцца да сучасных Філонаў Кмітаў, тэлефануіце: 232-00-08. Час яшчэ ёсьць. Перамога нам гарантавана гісторыяй.

БАГАТЫР і ХАЛЕРЫК

Працяг са старонкі 1.

Я думаю, Анатоль зразумеў, што для гэтых людзей у чорнай форме Беларусь — проста палігон для гульняў і забаваў.

Тут любому бачна, што сам Сілівончык ня мог удзельнічаць у зьдзеках над сваімі суседзямі. Наколькі мне вядома, праста сътуацыя выйшла з-пад ягонага контролью, і вялікі рэй там расейскія башыбузукі, якія прыйшлі вайну ў Аўгустане ці ў Чачні. Даўно, што людзей, якія непасрэдна звязаныя з гэтую апэрацыяй, праста беспакарана дэпартавалі ў Расею, а Сілівончыка зрабілі «крайнім». Магчыма, тут адыграў ролю яго-

ныхарактар, бо Анатоль мог рэзка размаўляць з прадстаўнікамі ўладаў.

Натуральна, Анатоль выбраў на лепши спосаб укладання грошай, і напэўна ён сам у гэтым пераканаўся. Я ўсё ж спадзяюся, што ён хутка выйдзе на свабоду і зробіць яшчэ нямала карысных спраў для Беларусі. Но я ня ведаю, како ў апошнія гады можна было б паставіць побач з Анатолем па значнасці фінансавых укладанняў у беларускія культурніцкія праекты. Сёння ў нас больш такіх мэцэнатаў няма.

Гутарыў Аляксей Знаткевіч

Вадзім КАРЦАЎ

У палітыцы і журналісты існуюць багата тэмаў, якія да статкова толькі закрануць, каб выклікаць рэзананс у аўдыторыі.

Напрыклад, завядзіце ў поўным аўтобусе гаворку пра бяздомных ці, як кажуць, бамжоў. Хвілін праз колькі ці ня ўсе пасажыры выкажуць сваё стаўленне да гэтых няшчасных. Хтосьці будзе спачуваць цяжкому лёсу ды апраўдваць іх, хтосьці — асуджаць і называць лайдакамі. Прыхым, ці першых, ці другіх будзе абавязковая бойней. І вы, скакаўшы ў правільна адчуўшы кан'юнктуру настрой, можаце адным трапным сказам зрабіць сябе папулярным сярод большасці ў гэтым аўтобусным салёне.

Такім чынам, уменыне абазначыць праблему, стварыць вакол яе рэзананс ды сабраць у гэты гульні балы — гэта тэхніка папулярызацыі. Пры гэтым чым прасцейшы шырокім пытаньнем, тым лягчэйшы выйгрыш.

Папулярным імкніцца быць палітыкі на ўсім сьвеце. Тэхналёгія «раскруткі» вельмі простая па сутнасці і ў залежнасці ад наяўнасці грошай у заказчыка адрозніваюцца толькі маштабам ужываньня: дом, выбарчая акруга, горад, краіна.

Прынцып ўсё той жа: стаў пытаньне і, скакаўшы, адказваць на яго.

Сацыяльныя праблемы, на якіх традыцыяна будуюць свае кампаніі й кандыдаты ў гарадзкія рады й кандыдаты ў прэзыдэнты — вядомыя. Ці ня поўны іхны пералік можна скласці, падняўшы падшыўку тэлевізійнай праграмы за год-два і глянўшы тэмам якіх-небудзь ток-шоў.

Адна з гэткіх тэм — алькаагалізм.

Спініце на вуліцы мінака ды спытайцеся наўскідку: якое ліхі з найгоршых пануе сярод нашага люду? З чым трэба змагацца палітыку на шляху да ўлады? Думаецца, што пераважаць адказы менавіта пра алькаагалізм.

Дзеци веку 14—16 гадоў, з прыстайных нават сем'яў, ці не пагадоўна каштавалі гарэлку, а нехта й пасльпей добра папрыўкнучы.

Палову хлапцоў, што прыйшлі войска ці інштытуты, можна съмела ставіць на ўлік да нарколяга. Не адстаў ад іх і

жаночы пол.

Дні народзінаў, вясельлі, хрысціні, улазіні, хрысціянскія і съвецкія съвяты, прости ўікенды праходзяць цяпер падвале аднаго жахлівага сцэнару — упіца ды імправізаццаў у рамках стандартнага набору дзеяў: разборкі з пабітымі насамі (а то ўз панажоўкаю); жывёльнае спароўванье на кутах; хуліганскія рэйды па вуліцах; бязглазыя размовы «за жысьць» з плёткамі, скаргамі на «свайго» ці «сваю», на цешчу, на чальника, з нараканьнямі на лёс.

Назаўтра — «адхадняк» ды аблікаркаванье: хто званітаваў, а хто «малайцом».

Усе ведаюць, што алькааголь псуе гены, але ўсё п'юць. Ідэтаў стала гэтак багата, што іх можна бачыць паўсюль: на таварыні ўладнага дрэва.

Нашая пэрспэктыва, калі не спыніцца, — стаць краінаю дурнія без двукосці.

Але ж во нешта не чутно, каб хаяць хто гучна ўзыняў тую праблему.

Прычынаў маўчаньня можа быць трох.

Першая — няўдалы прыклад Гарбачава. Той не разумеў, што алькааголь — гэта кроў саецкай эканомікі і выступіў суп-

рэважаць пра глябальныя дыверсіі супраць народу, можна элемэнтарна абурыцца нікім коштам «вогненнай вады». На дурніцу ѹ соль салодкая. Калі кошт бутэлькі пойла роўны кошт шакалядкі, падлетак выкладзе свае кішэнныя гроши на пойла, бо шакалядкі яго ўжо не «бяруть».

Алькаагольныя напоі, асабліва моцныя, мусілі б каштаваць дорага: ня меней як сярэдні па краіне дзённы заробак за бутэльку, а ў нас трывожнай навіной на першых палосах свабоднай прэсы ідзе інфармацыя пра ўздаражэнне гарэлкі з 50 да 55 цэнтаў.

А каб не заквітнелі самагонщики, калі купіць гарэлку камусыці будзе не па кішэні, культ 40-градуснай трэба — ужо што ў Беларусі лягчэй? — замяніць культам піва, напою здаровых людзей, спрадвечна беларускага піва.

Ад піва яшчэ ніхто не памер. Стагодзьдзямі цэлыя народы на ўсім сьвеце ўжывалі піва ў вялікіх колькасцях і не дэградаўць, што съведчыць пра бясіпеку ѹ несумненную перавагу гэтага напою перад вынаходніцтвам вялікага расейскага вучонага хіміка.

Прапаганда піва — залатая жыла ў справе здабыцца народнай папулярынасці.

Андрэй ДЫНЬКО

Чачэнія

Па ўсім відаць, што Расея рыхтует новую вайну ў Чачэніі бліжэй пад новыя выбары. Той раз забілі Дудаева, дык Ельцина перавыбрали. Яны кажуць, быццам чачэнцы нападаюць на расейскія войскі. Дзіўна толькі, як гэтая чачэнскія напады расейцаў удаецца фільмаваць, што яны іх паказваюць па тэлевізары. Расейскі міністар Рушайла, креатура Беразоўскага, загадаў наносіць папераджалельныя ўдары па Чачэніі. Сыцяпашын хоча даказаць Расеі, які ён цвёрды й жорсткі.

Іран

У Іране зь пятніцы студэнты сталі пратэставаць супраць закрыцця аяталой, то би шыцкім патрыярхам, газеты, якая выступала за дэмакратызацыю. Тады паліцыя нацкавала на студэнтаў мусульманскіх экстрэмістаў — прыкладна як наша РНЕ. Тыя напалі на інтэрнат, паліцыя ім пасабляла. Троє студэнтаў загінула, іншых яшчэ аб'явілі вінаватымі і пасадзілі. Студэнты аднакі не паддаліся і вымагаюць адстаўкі паліцэйска-га міністра. Міністар вышэйшай адукациі і рэктар іх падтрымалі і пайшлі ў адстаўку ў знак салідарнасці. Ня першы раз за праўду ліецца студэнцкая кроў — калірай ёсьць, Бог бярэ туды маладымі. Асьвечаны прэзыдэнт Ірану Хатамі душою за студэнтаў, аднак ён ня ўсё можа зрабіць, прынамсі адразу. Можна сабе ўяўіць пачуцьці гэтага пабожнага чалавека, у краі якога хлопцы гінуць за тое, што ён лічыць правільным, а ён ня можа адкрыта выступіць, а мусіць маўчаць ды адвяёўваць упыту ў дзяржаву крок за крокам. Дарэчы, некаторыя лічачы, што слова «рахманы» паходзіць ад арабскага «рахман» — літасці, міласэрны. Цяпер Хатамі запатрабаваў звольнення паліцэйскага камандзіра, з-за якога пралілася кроў. Дзела ў тым, што ў Іране адных міністрапы прызначае Хатамі й парламент, а другіх — аятала Хамэнэі. Іранскія бізнесоўцы ўсе цвёрда стаяць на баку Хатамі.

Конга

У сталіцы Замбіі Лусацы ў суботу сабралася сустрэча кіраўнікоў Паўднёвой Афрыкі. Яны хочуць дабіцца міру ў Дэмакратычнай Рэспубліцы Конга, былым Заір. У Конга-Кіншасе, як яго яшчэ называюць ад назывы сталіцы, правіць Лёран Кабіла. Паўстанцы Кабілы скінулі непатапляльнага генэрала Мабуту, калі той захварэў на рак. Цікава, што апошнім прэм'ер-міністрам у Мабуту быў сын паляка і тутэйшай жанчыны — такіх мулатаў у Афрыцы жыве нямала, бо, калі ня гідзіцца афрыканскага бязладзьдзя, адукаваны эўрапеец можа там добра

зарабіць. Мабуту Сэсэ Сэко Кеке Нгбондэ Ва За Банга правіў Конга, які ён па сваёй прыхамаці перайменаваў у Заір, з дагамогай змысьлёнай дзяржавай систэмы 25 год; сярод іншага быў узаконены хабар, затое чыноўнікам не плацілі заробку, а ўсе прадпрыемствы нацыяналізавалі. Заір экспартава медзь і кобальт (разам да 70 % экспарту), пальмавы алей (на другім у сувеце месцы па ягонай вытворчасці), каву, бавоўну, гевэю, гарбату. Краіна гэтая такая вялікая (у 11 разоў большая за Беларусь), што кіраваць ёю пры цяперашнім узроўні разьвіцця з адной сталіцы зусім немагчыма. Калі яе што й лучыць, дык толькі рака Конга. Уесь усход краіны кантролююць працоўнікі Кабілы. За гэтымі партызанамі стаяць улады маленькай Руанды, Руанда абапіраецца на свайго паўночнага суседа Ўганду, дзе пры ўладзе таксама стаяць прадстаўнікі плямёнаў туці, а Ўганду, як старану больш-менш культурную, падтрымліва Амэрыка, ствараючы зь яе галоўную процівагу такай шалёнай краіне, як Судан. Ва Ўганду пхаюць зброю і інвестыцыі, а яна за гэта ўспірае хрысьціянскую партызанку ў Судане. Фактычна, менавіта спрэктываваныя і дысцыплінаваныя руандыйскія войскі прывялі да ўлады Кабілу (хоць Руанда ў 90 разоў меншай за Конга), але ён не схачеў скакаць па чужой дудцы і ўрэшце сілком высліў з Кіншасы гэтых ваяў разам зь міністрамі абароны, тутсі па нацыянальнасці. Тады Руанда заняла ўсходнюю гарады Конга і арганізавала супраць Кабілы мяцежнае войска, складзеное з маладых кангалезцаў, тутсі па нацыянальнасці. Навошта ўсё гэта Руандзе патрабна? Бо на ўсходзе Конга хаваюцца выгнаныя з Руанды баскі хуту, так званае войска «Інтэрагамвэ», якое свайго часу спрабавала зьнішчыць усю народнасць тутсі, і Руанда хоча гарантаваць бясспеку сваіх земляў. Гледзячы на Афрыку, Расею або Альбанію, думаеш, што можа праўду кажа Пазыняк — лепш Лукашэнка, чым безуладзьдзе.

«Love-Parade»

У Бэрліне ў ноч з суботы на недзелью прыйшоў «Love-

Альбанец плача на магіле: у адной з таких магілаў ляжаць ягоныя родныя.

Parade». Гэта найбольшы з фэстываляў тэхна. Летась у Тэль-Авіве і на «Стрыт-парадзе» ў Цюрыху было па 80 000 чалавек, а ў Парыжы на «Тэхна-парадзе» — 200 000. Уесь гэты тэхнаідальны разгул паказвалі на ўсіх каналах — музыка цяпер, як у старадаўніх народаў, ачышчае (ці можна яе назваць рытуальнай?). Каханье стала тым, чым у сярэднявечным грамадстве быў Бог — «бяз Бога ні да парога». Так цяпер нічога не абыходзіцца бяз слова «каханье».

Джындзыч

Захад, здаецца, зрабіў у Югаславіі стаўку на Зорана Джындзыча, маладога філэзана, які стаў палітыкам. Джындзыч не пайшоў у войска, калі напала NATO, і цяпер Мілошавіч яго хоча судзіць як дэзэрціра. Ён спачатку скаваўся ў Чарнагорыі, а пасля вярнуўся і заклікае да грамадзянскага непадпарадкованія Мілошавічу. У яго крэху сарамяжлівая ўсымешка, але калі ён прамаўляе, дык вочы гараць, як у чалавека трохі шалёнага.

Съмеласць

Самым съмелым у Югаславіі быў ня Джындзыч. У горадзе Лескавакы адзін супрацоўнік тэлебачанія не пабаяўся перарваць баскетбольны матч і заклікаць народ супраць Мілошавіча. Яго заарыштавалі, народ у горадзе збунтаваўся і дамагаеца пачынаньня.

Съмерць у Любенічы

У Косаве ў ваколіцах вёскі Любеніч недалёка ад гораду Печ, дзе разыданцы сэрбскага патрыярхата, знайшлі ў пятніцу магілы забітых у красавіку альбанцаў. Падобна, што іх пабілі менш за 300 чалавек. Былі ў гэтым месцы вялікія бітвы з УЧК, за што ѹ каралі тутэйшых жыхароў. Усяго ў краі сэрбы пасыпелі забіць некалькі тысяч чалавек, знойдзена каля 200 вялікіх пахаваніяў. Ясна, што каб карнікам далі час зьнішчыць сотні тысяч, тады б славянафілы маўчалі — добра што ў амэрыканскай мове няма выразу «добрая мысль прыходзіць апаслья».

Весткі з Літвы

Казахстан — 14 тыс., Украіна і Беларусь — 20 тыс. і г.д.). Склалі ўсё разам, і выйшла ўсяго 700 тысяч чалавек. Гэта значыць, што кожны чацверты ў сівеце літвоўц жыве не на бацькаўшчыне.

і Фёдараў — беларус

Знакаміты расейскі афталомаг прафэсар Святаслаў Фёдараў у інтэрвію літоўскай газэце *Respublika* признаўся ў сваіх беларускіх каранях. На пытаньне «Якія ў вас сувязі з Літвой?» С.Фёдараў адказаў: «Есьць і генэтычныя сувязі — мой дзядуля — беларус, жыву дзесяці і паблізу ад літоўскай мяжы».

Літва — першая ў самагубствах

Той грамадзкі ўздым, што панаваў у Літве ў часы «Саюдзіса» і здабыцца незалежнасці, спаквала зъмяніўся для каго на спакойнае жыццё, а для каго й на дэпрэсію. Пра гэта на мінульым тыдні казаў у сваім выступе ў Сэйме сыпікер Вітаўтас Ландсбергіс. У Літве самагубстваў сярод мужчын у чатыры разы больш, чым у ЗША. А ўвогуле амаль 2 тысячы літоўцаў у год замест жыцця абраюць съмерць. У афіцыйных паведамленнях ААН канстатуеца, што па колькасці самагубстваў сярод моладзі Літва апрацдзіла ўсё краіны Цэнтральнай і Усходняй Эўропы. Причыны гэтага В.Ландсбергіс бачыць у агульнай дэпрэсіі, у беспрацоўі, у сурагатах альлагою, якія запаланілі краину і ў тым, што Сэйм зусім не займаецца праблемамі духоўнага ды псыхалагічнага стану грамадзтва.

Галоўная стаўка — на Беларусь

Сытуацыя на Ігналінскай АЭС застаецца надзвычай цяжкай. З аднаго боку, Захад патрабуе закрыць станцыю савецкага ўзору (яна такая самая, як у Чарнобылі), з другога — станцыя не атрымлівае грошай ад пакупніка электраэнэргіі, найперш ад Беларусі. Дырэктар АЭС Віктар Шэвалдзін пракаментаваў становішча наступным чынам: «Даўгі Беларусі — гэта прыблізна на 90 працэнтаў грошы атамнай станцыі, якія нам востра патрэбныя. Сытуацыя зь беларускім доўгам перш за ўсё і ўдарыла па ІАЭС. З траўня і да сёньня электрычнасць у Беларусь не паставляецца». Пры гэтым В.Шэвалдзін заўважыў, што бяз продажу энергіі ў Беларусь станцыя будзе нерэнтабель-най. Латвія купляе энергію вельмі мала, а Калінінградскай вобласці купілі забараніла Москву. Сёняня, як вядома, Беларусь шукае таньнейшае энергіі. Таму В.Шэвалдзін прапануе ўраду перагледзець палітыку цэнаў і систэму разылікаў. «Літоўскія спажыўцы ў другім паўгодзідзе могуць запатрабаваць толькі 4 млрд. квт/гадзіна. Калі не прадаваць на экспарт яшчэ 3 мільярды, дык за год у целым ІАЭС не пакрываете са затраты. Таму галоўная стаўка — на Беларусь», — сказаў В.Шэвалдзін.

Колькі літоўцаў

Літоўцы ўзяліся лічыць, колькі іх ёсьць на сівеце, і выйшаў ў іх наступнае. У ЗША — 400 тысяч, у Ліцінскай Амэрыцы — 90 тысыч, у Канадзе — 24 тысыч., у Нямеччыне, Польшчы і Вялікабрытаніі — па 10 тысяч. У краінах, што атрымаліся з былога СССР — яшчэ 160 тысяч літоўцаў (РФ — 76 тысыч., Латвія — 40 тысыч.,

БЕЛАРУСКАЯ СЛУЖБА РАДЫЁ СВАБОДА

576 кгц — новая частата на скрыніх хваліх!

Беларускі перадачы Радыё Свабода выходзяць у эфір тройчы на дзень:

ДРІГА (АБНОВЛЕННАЯ) ВЕЧАРОВАЯ ПЕРДАЧА
22:00-23:30 (паводле мескага часу) (20:00-21:30 UTC)
6065 кп (49.00 м)
9535 кп (31.00 м)
9750 кп (31.00 м)
18665 кп (25.00 м)
15565 кп (19.00 м)

РАДЫЁВАЯ ПЕРДАЧА
(ПАГОДА/ПЕРШАЯ ГАЗЕТА/ДРУГІЙ ВЕЧАРОВЫЙ ПЕРДАЧА)
6:00-7:00 (паводле мескага часу) (4:00-5:00 UTC)
6065 кп (49.00 м)
7295 кп (41.00 м)
9635 кп (31.00 м)
9750 кп (31.00 м)
9750 кп (31.00 м)

ІНТЕРНЕТ: <http://www.rferl.org/belarus/>
ЗАСТАВАЙЦЕСЯ СА СВАБОДАЙ!

АДЗІН, ЯК ЦЭЛАЕ ВОЙСКА

Генадзь САГАНОВІЧ

Князю Багуславу Радзівілу, які ня раз дзівіў сучаснікам адвагаю, але быў так знясляўлены Сянкевічам у «Патопе», давялося з чужым войскам бараніць не сваю зямлю ад харугваў Вялікага Княства. І аднаго дня ліцьвіны з татарамі так націснулі, што яго щуплыя аддзелы кінуліся ў цякаць. Паніка ў момант ахапіла ўсіх, і войска ператварылася ў натоўп. Як ад съмротнай лавы, пабеглі ўсе, апрача яго — князя Багуслава. На момент падхоплены было ўцекачамі, ён цвёрда павярнуў каня настурач непрыяцелю. То быў чын съмротніка — аднаму стаяць супраць хмары разъятраных татараў! Так мог дзеяніцаць толькі д'ябал! У tym псыхозе чалавек з нармальным глуздам ня здолее пераадолець прыродны інстынкт самазахаванья. Але ён, Багуслав, не ўцякаў ніколі ў жыцьці. Яму заўжды найбольшай ганьбай было пака-заць, што бацца. Так выхаваўся, і такую ўжо меў ролю — мусіў быць годным славутага роду! Думаю, менавіта гісторычна-родавая ідэнтыфікацыя давала такую маральную сілу, што нэўратычнай рэакцыі натоўпу князь здолеў супрацьпастаўіць цвёрдыя вялікія чын. І ў тых хвілі духова ён адзін стаў вышэй цэлай арміі!

Аднак фізычна хіба можна аднаму вытрымаць атаку сотняў? Заціснуты з усіх бакоў, паранены ў галаву, Багуслав зваліўся долу, што стала натуральным канцом яго шалёнага

учынку. У імгненьне над распластанным князем узнеслася татарская дзіда. Удар і... рука Ба-

гуслава ў лёце ловіць наканечнік дзіды, дрэўца трашчыць, і съмротнае вастрые застаецца ў яго скрываўленай далоні.

Сkruchanы, ён трапіў у палон, але неўзабаве зноў быў на волі. Зъдзейснілася немагчымае: князь вырваў сябе з абдымкаў кашчавай! Нібы рвучы рабскую пакору перад съляпой прыроднай залежнасцю і цвердзячы, што гісторыя — учынок чалавека.

Ня ведаю, хто яшчэ гэтак халаднакроўна гуляў са съмерцю! Тым больш загадкавым стаў апошні дзень князя. Ён прысьніў прыгажуню ў белым, якая падышла і раптам тырканау яму нажом у грудзі. Абудзіўшыся, моцна замаркоўціся і сказаў прыслузе: «Ат, пабачыце, доўга не пажыву ўжо». І сапраўды, памёр наступнага ж дня ў сваёй карэце.

СЯКЕРА НЕВЯДОМАГА САЛДАТА

Зьміцер БАРТОСІК

У адной роце ў Расеі разам са мною служылі два беларусы, два зямлякі. Паміж імі была вялікая розніца ў гадах — аднаму 19, другому 28. За плячыма першага быў толькі няскончаны тэхнікум. У другога — бурліва жыцьцё, што пакінула на ягоным целе красмоўныя шнары і татуіроўкі. Прозвішча старэйшага запомніць было няцяжка. Яго звалі Немец.

Паколькі ў войска Немца забралі з калёні і пад самы ўзроставы ліміт, дык увесі свой эмакійны запал ён абрыйнуў на галовы й душы аднапалчанаў. Ня дзіва, што на працягу ўсяго свайго новага двухгадовага тэрміну ён стаў аўтактам нянявісці для ўсіх — ад навабранца да «дзэмбеля». Але асаблівай увагай Немец адгораў свайго земляка. Не даваў яму праходу ані на аўтакце, ані ў казарме. Абрэзы, жорсткія поўхі ды іншыя «нестатутныя дачыненіні» сипаліся на галаву беднага «зёмы» і ўдзень, і ўначы. Той маўчаў. І гэта працягвалася датуль, пакуль аднойчы ранкам Немца не знайшлі за будаўнічым вагончыкам з праламаным чэррапам. Скарыйстаная на тое сякера ляжала побач.

Адзінае, што для мяне засталося няясным — ці зъдзейсніў бы герой задуманае, калі б Немец быў узбекам ці грузінам? Ці дасягнула б нянявісць таго на-калу, які безразважна ўзыняў руку на крыўдзіцеля-адзінакрёніка? Ня ведаю. Магчыма, аднаго чакала б цяпер кар'ера бандыта. Другі ж насіў бы сваю злосць па сёньняшні дзень.

■

У ЖЫЦЬЦІ ЗАЎСЁДЫ

Анталёгія беларускага учынку

На тое, што перавяліся герой, народ наракае здаўна. Калі няма войнёў — якія ж герой? Савецкая пропаганда, праўда, пераконвала ў адваротным: у жыцьці заўсёды ёсьць месца подзвігу. Вось паглядзіце на стаханаўцаў або на хлопца з мэдалём «За адвагу на пажары», або на съмельх паліянікаў. Урэшце, узор аўгеройства стала гэтулькі, што разбягліся вочы, а наўзамен пачуццю пашаны прыйшла іронія. Ну, як можна было не іранізаваць з герайчных бухгалтараў, чые будні апісваліся з патасам Кулікоўскага бітвы. Або са старцам Брэжнівым, які сапраўды герайчна чытаў свае чатырохгадзінавыя даклады чарговаму звязду КПСС. Пачаліся анэкдоты пра Васіля Іванавіча, Марэсэвія, Шцірліца... Сяды-тады яшчэ гучалі абураныя галасы маралістай пра кудысьці зьніклага героя нашага часу, але й гэтая заклікі накрыла наступная гісторычная эпоха — антысавецкая.

Беларуская інтэлігенцыя толькі падняла была галаву, толькі ѿзялася за стварэнне новага нацыянальнага эпасу, толькі пачала дыскусіі (у tym ліку і ў «НН») пра патрэбу гісторычнае міталёгіі для шырокіх народных масаў і для выхаванья дзяяцей, як насталі часы адкату. Замяталінскія герарстыраты пусцілі пад нож усё напрацаўанае гісторыкамі, спрабуючы вярнуць спарадычныя і абысмиянныя стэрэатыпы часоў СССР. Пра геройку і высака-

родны учынок не магло быць гаворкі. Цынічны перадыслякацыі самога Замяталіна з лягеру пераможаных у лягер пераможцаў сведчаць аб марнасці якіх бы там ні было згадак пра подзвіг, высакародства, мараль.

Аднак гэта ўсё — пра рэжым, і зусім ня значыць, што беларускі съветапогляд ня мусіць фармавацца на выразных прыкладах сваіх герояў і высакародных учынкаў. Гэтаксама як існуе розніца паміж нізкапробней расейскай папсою, што пануе ў нас сёньня, і масавай культурай, якой у Беларусі пакуль няма, існуе розніца і паміж культам хамства і высакароднымі арыенцірамі.

Самое слова «подзвіг» паступова пераходзіць у лік састарэлых. Подзвігам называють цяпер, да прыкладу, царкоўны пост. А ў звычым для савецкага вуха значэнні гэтае слова начыста прапала з сучасных, прынасі інтэрнатаўскіх слоўнікаў. І згадваеща хіба што ў звязку з Гераклам, Дон Кіхотам або баронам Мюнгаўзэнам. Але гэта нам не перашкодзіць, бо мы будзем гаварыць пра подзвіг у экзыстанційным сэнсе, пра беларускі учынок.

У гэтым няма нічога новага, калі не лічыць азначэння «беларускі». Менавіта дзеля чалавечых учынкаў звязытающа людзі да Старога і Новага запавету, да антычнае літаратуры, да Шэкспіра. Маральны выбар, сіла і цвёрдасць духу, а таксама сіла фізычна — гэта тое, што прыцягвае сучаснага спажыўца культуры як да

АЛЬБОМ НА ПАМЯТЬ

Сяргей ХАРЭУСКІ

Паўстанці камандзір 1831 году, літаратар і кампазітар Напалеон Орда пад час паўстання Каліноўскага нечакана для ўсіх заняўся, як тады здавалася, недарэчнай справаю — пачаў малываць памятныя мясьціны й шэдэўры беларускага дойлідзтва...

Пасыль ўдзелу ў папярэднім паўстанні ён ледзь пасыпець эмігравацію, і ў Францыі цалкам прысьвяціў сябе музыцы. Настаўнікам стаў ягоны сябра — Шаплан. Эўрапейская вядомасць прыйшла да кампазытара Орды хутка. Слава, грошы й спакойнае жыцьцё ўясёлілі францускай сталіцы былі гарантаваныя. Тады Орда заняўся і літаратурай. Тут ягоным настаўнікам стаў другі сябра — Адам Міцкевіч. Напэўна, і ў гэтай справе Орду чакаў посьпех.

Аднак, усё вырашылася пашыраму. Напачатку паўстання Каліноўскага ён нелегальна вяртаецца з маёй памяці, — паўгоды. Ён зрабіў тое, абы чым нам усім толькі марылася. Таму ўсе шчыра жадалі яму ніколі быць злоўленым.

А злавілі яго праз трэх месяці. Суд прызначыў шесьць гадоў агульнага рэжыму. Пэўна, Бог быў на ягоным баку. Немец выжыў. Ён мог моргаць вачыма, мыкаць і прымасць ежу з матчынай рукі...

Адзінае, што для мяне засталося няясным — ці зъдзейсніў бы герой задуманае, калі б Немец быў узбекам ці грузінам? Ці дасягнула б нянявісць таго на-калу, які безразважна ўзыняў руку на крыўдзіцеля-адзінакрёніка? Ня ведаю. Магчыма, аднаго чакала б цяпер кар'ера бандыта. Другі ж насіў бы сваю злосць па сёньняшні дзень.

■

АПЫТАННЕ

Натальля КУГАЧ, студэнтка МДЛУ:
Подзвіг — гэта ня нейкія асобныя учынкі.

Не, гэта жыцьцёвай вытрымка, упартасць, калі чалавек робіць нешта, маючы асабісты ідэал, дзеля спасці жыцьця гэтага ідэалу, дзеля ажыццяўлення мары, магчыма нават патаемнай. Причым подзвіг — гэта калі вялікія справы робяцца без самаўхвалы, паказнога самаахвяраванья. Часцяком гэтага ніхто не заўажае, а калі і заўажае, дык ня цніць.

Прыклад — наш таямнічы сучаснік Мірон. Ну, а зь недалёкага мінулага — наш бацька Махно, дзед Талаш, якому за яго змаганье лёс усё ж неяк аддзячны, бо пражыў ён, кажуць, больш за 100 гадоў.

Віталь ЁСКАВІЧ, студэнт БДУ:
Подзвіг можа быць ва ўсім: у кахраны, на

Горадня. Градзіцца Напалеон Орда.

каб захаваць памяць пра іх на вякі. Орда становіцца мастаком у 49 гадоў! У часе паўстання 1863 году і пасыль яго ён, нібы нічога вакол не адбываецца, аў-яжджае ўсю Беларусь ад Асвей да Кобриня, ад Сапоцкіна да Турава. У выніку зъяўляюцца тыя мясьціны, якія ўжо скончыліся. Першы альбом з літаграфіямі Орды выйшаў пасыль ягонае съмерці, у Аўстрый. Пасыль быў наступны альбомы. Ён здабыў сабе новую, пасыротную славу. Ні да яго, ні пасыль ніводзін мастак не рабіў гэткака тытанічнае работы. Да сёньня ягонае спадчына яшчэ не сабраная цалкам. Нікто пазуна ня ведае нават колькасці ягоных гравюраў, літаграфій ды акварэлляў. Часам здаецца, што ім няма канца — выявам беларускіх гарадоў, мястэчак, замкаў, цэрквеў ды маёнткаў...

Чаму ня браў чыну ў павстанні Каліноўскага? Прадчуваў, чым яно скончыцца? А стаўшы мастаком, зъяўрог для нашчадкаў тую Беларусь, яшчэ не апаганеную, не расейскую. Літаральна сълед у сълед за ім ішлі акунанты ў зыншчалі ды ганьбавалі тыя съвятыні, якія толькі што зафіксавалі Орда. Большай часткі іх цяпер не існуе наогул. Два дзясяткі гадоў ён вандраваў, ня маючы свайго дому, цалкам аддаўшыся мастацтву. Але прыйшоў час, калі заробленыя колісі у Парыжы грошы скончыліся. Скончылася ўжо Беларусь. Першы альбом з літаграфіямі Орды выйшаў пасыль ягонае съмерці, у Аўстрый. Пасыль быў наступны альбомы. Ён здабыў сабе новую, пасыротную славу. Ні да яго, ні пасыль ніводзін мастак не рабіў гэткака тытанічнае работы. Да сёньня ягонае спадчына яшчэ не сабраная цалкам. Нікто пазуна ня ведае нават колькасці ягоных гравюраў, літаграфій ды акварэлляў. Часам здаецца, што ім няма канца — выявам беларускіх гарадоў, мястэчак, замкаў, цэрквеў ды маёнткаў...

працы, у змаганьні. Гэта акумуляцыя жыцьцёвай энэргіі, выплеснутай у нейкім конкретным учынку, і гэты учынок, подзвіг, ёсьць эсэнцыяльныя чалавека.

Памойму, самы съмельх подзвівіг беларусаў у наш час — герайчнае штурмаванье «чайна-камі» беларуска-польскай мяжы, калі беларусы дзеля выживаньня прайяўляюць цуды кемлівасці ў барацьбе з мытнікамі. Відаць, адной съмеласці мала для подзвігу, трэба яшчэ й магніт варухнунуць.

Вольга БАГДАНОВІЧ, аўтографентка расейскай філалёгіі БДУ:

Для мяне подзвіг — гэта самаахвяраванье дзеля нечага высокага, духоўнага ідэалу. Ён ня можа быць заплянаваным ці распрацаваным. Ён нечаканы нават для самога чалавека, які рабіцца героем.

ЁСЦЬ МЕСЦА КОЖНАМУ

Вібліі, так і да найлепшых галівудзкіх баевікоў. Чалавечы ўчынак не старэе, бо, чытаючы пра тое, што зрабіў герой, заўсёды думаеш — а як на ягоным месцы зрабіў бы ты.

З апісання подзвігаў складаецца эпаз. Беларуская культура да свайго герайчнага эпазу толькі падступаецца. Падступаецца даўно, але кожнага разу які-небудзь чарговы Замятаў устасе на шляху гэтага працэсу, і шэдэўр не высьпявае. Героі фальклёру, літаратуры і гісторыі не знаходзяць міжсобку жанравае сувязі менавіта таму, што ня выпісаныя ва ўчынках. Гэтак узьнікла ідэя рэдакцыі «НН» стварыць сваю Анталёгію беларускага ўчынку.

Высьветлілася, што гэта ня так проста. Спакуса апісваць гісторычны антураж або біяграфію асобы, спакуса патасных словаў і вытлумачэння ўсіх матываций героя з выглядам усязнайства, спакуса школынае дыдактыкі — гэтыя рысы прышчэпленыя нам папярэднім літаратурай, якая пазначыла сабою ранейшы, элітарны этап засваення нацыянальнай гісторыі. А вось ўчынак, адабраны і пераказаны так, як мы пераказываем адзін адному падзеі мінулага ўікэнду, патрабуе пэўнага літаратурнага таленту і пераасэнсавання.

Вось герой, які таемна вывешвае нацыянальны сцяг на недаступнай вышыні. Пасыль пажарнікі з рызыкай для жыцця дабраючца да крамольнага палотнішча і знаходзяць там запіску з імем героя. Пра Мірана ўжо складаюць паэмы і пішуць у раманах. А ён заста-

еца таямнічым, як той Каараткевіч або Чорны Война, што сам-насам змагаўся з расейскай акупацый паміж паўстаньнямі 1831 і 1863 гадоў. Менавіта ў такіх постасцях і ўчынках выяўлена ца сымболіка беларускага партызанскага, а не ў плянавай рэйкавай вайне або акцыі забойства гаўляйтэра, пасыль якіх акупантамі помсціліся на нічым не вінаватых людзях і палілі беларускія вёскі.

А вось паэт, які вырашыў зынішчыць супасцата забойчым вершам і паплаціўся за гэта дзесяццю месяцамі турмы. Ягонае імя — Славамір Адамовіч.

Ці зусім сьвежы прыклад — хлопец, які выцягваў і ратаваў людзей з кучы чалавечых целаў на станцыі мэтро Няміга. Ягонае імя пасыль з'явілася ў газетах — Яўген Баброўскі. Хлопец, які выглядае, зь неардынarnым запасам высакародства, калі робіш ня думаючы, як аўтамат, і табою рухае ня розум, а твой чалавечы канцэкт. У выніку дзясяткі людзей застаюцца жыць.

Менавіта з ўчынкаў паўстане і вырасце беларускага масавага культуры. Не з папсовых песенек, не з маралізаторскіх пераказванняў патрыятычных сюжэтаў, не з аб'ектыўісцкага праўды фактаў, а з праўды сумлення і з праўды крыўі. Матэрыялам для гэтага стане і фальклёр, і старая літаратура, напрыклад, Баркулабаўскі летапіс, у якім так шмат забытых герояў, і літаратура новая, у якой менавіта на экзыстэнцыйны і беларускі ўчынак рабілі стаўку Каараткевіч і Выкаў, і самое жыццё, у якім заўсёды і для ўсіх ёсьць месца выбару.

Сяргей Паўлоўскі

ЗАГАДКА «В.Ш.»

Аляксандар ЛУКАШУК

Ен хадзіў па вуліцах Парыжа, вучыўся ў Сарбоне, пасыль ў Бельгіі, у Люксембургскім універсітэце. Перад гэтым у ягоным жыцці была Прага, а таксама Рым. Усюды побач зь ім была Беларусь: у Францыі ён стварыў згуртаванье беларускай моладзі і выдаваў газету, у Бельгіі

разам зь беларускай грамадой съпявалі ў знакамітым хоры.

Але яму не хапала Беларусь, і апошніяй сталіцай, якую ён пабачыў у сваім жыцці, стаў

Менск. Яго правезылі па вуліцах гораду, па праспэкце Сталіна, у раён трактарнага і аўтазаводу — паказаць, як адбudoўваецца сталіца пасыль вайны. Дзіверы легкавіка былі заблякаваныя, і побач з ім сядзеў ягоны съледчы — падпалкоўнік МГБ.

Ён апусціўся на беларускую зямлю зь неба на амэрыканскім парашуте. Год у лясах Вялейшчыны дзейнічала ягоная група. Яго арыштавалі праз здраду. Невядома, колькі разоў съпявалі пры гэтым певень — але напэўна съпявалі, які ж сялянскі падворак у Беларусі бяз пеўня.

Толькі за першы месяц яго пратрымалі на допытках больш за дзяўцесьце гадзін. Лепшыя крыптолагі менскага КГБ ламалі галовы над загадковым запісам у ягоным лісце: «У горадзе в.ш. войска». Імя якога гораду зашифраванае ў «в.ш.»? Дзе ён, гэты загадкавы горад? Што дакладаць у Москву? Чаму арыштаваны так сумна ўсміхаецца ў адказ на гэтае пытаньне?

Ён не знайшоў ту ю Беларусь, якую шукаў: горш за здраду ўражвала тое, што самы прости скарот «вельмі шмат» не разумелі ў той краіне. Але, магчыма, у гэтым палягала надзея: ягоная Беларусь, як таямнічая

крэпасць, заставалася недаступнай чужынкам і бараніла сябе праз мову.

Яго расстралілі ў дзень съмерці Сталіна. Дакладней, Сталін сканаў у дзень, калі адляцела на неба душа Янкі Філістовіча.

RADIO FREE EUROPE
RADIO LIBERTY

Вострая Брама
беларускі культурны
кантэкст
XX стагодзьдзя

Супольны праект «Нашай Нівы» і беларускай рэдакцыі Радыё Свабода: рэпартажы, рэфлексіі, гутаркі — кожную нядзелю на хваліх Свабоды. Кожную сераду — падборадачы.

Заславайцца і Свабодай!

Ну, а чаму Марат Казея нельга назваць героем? Хоць, па праўдзе, я нават дакладна ня ведаю, што ён зрабіў, здаецца, падарваў сябе і немцаў гранатай. Гэта ўжо нешта. Але тут яшчэ вельмі важна ведаць першапрычыну ўчынку. Думаю, што ня раз подзвігам аўвяшчаліся дзесяніні выпадковыя, ніяк не звязаныя са съмлесцю ды герайзмам. Але бруднае скарыстанне подзвігу — асобная тэма.

Павал ШАПАВАЛАЎ, «проста прахожы», 22 гады:

Ну, ня ведаю я, што такое подзвіг. Гэта вам трэба ў якога героя спытатца. Ёсьць жа герой ў нас жывыя: герой сацыялістычнай працы, Савецкага Саюзу. Вунь, Брэжнёў сабе аж пяць зорак быў начапляў. Можа таму і ня трэба ставіць слова «подзвіг» побач з «героем»? Цяжка сказаць.

А самы съмелы подзвіг? Калі подзвігам можна назваць чыёсці жыцця, дык у беларусаў гэта Кастусь Каліноўскі. Подзвіг — гэта маладосць.

Сяргей ВАСІЛЮК, аўтографент МДЛУ:

Подзвіг здольны зьдзейсніць далёка на кожны, размовы пра подзвіг народу — пойная лухта. Гэта справа Асобы, Чалавека з вялікай літары, які сваім ўчынкам вырываеца з масы. Толькі што потым, часцей за ўсё пасмяротна, подзвіг тая маса забірае сабе, робіць зь яго фішку. Гэта самае прыкрае. З нашых сучаснікаў такі Чэ Гевара.

Подзвігі беларусаў у мяне асацыююцца з вялікай айчынай. Што ні кажыце, а абаронцы Брэсцкай крэпасці, Марат Казей, Гастэла былі сапраўднымі героямі. Яны перамаглі сябе, перамаглі съмерць. Подзвіг — гэта несъмротнасць.

Аптываў Анатоль Прасаловіч

бытавуха

Славамір АДАМОВІЧ

І нешта не зусім тое бачу, і штосьці круціць мне вуха.

Зайдзросцьцяць першым нашы права, а ў іх вучынца варта. Журналістай спрабуюць павучаць, а зь імі супрацоўніца трэба. І не надзімацца, як мыш на крупы, а справу рабіць, каб па Краіне грымела.

Ня ўсе, які ўсе нашы заправелья змогуць стаць плавільшчыкамі расы. Але ня будзем шкадаваць пра тое. Натуральны адбор дзейнічае паўсюль. І сапраўдная сіла яшчэ расыце.

ПАРА ЛЮБОШЧАЎ

Любіцца файнага пры любым надвор'і, але асабліва — у сыліку. Гарація целы плынуць, курэюць, раскрываюцца порамі, прыкіпаюць адно да аднаго, семя пахне асабліва моцна, а ў таго, хто зъверху, сыпіна пакрываеца гарохвінамі поту.

І на вуліцах што робіцца, на праспектах нашай сталіцы! Як калыхаюцца магістралі беларускім раскошным целам!..

КРЭСОВАЕ

Забегла на пару гадзінак Арганістка са словамі самахарактарыстыкі ўласных формаў. Кажа, естэм бяла, як жыдоўская вош. Цалаваліся, што праўда, вяла, і работы не зрабілі, затое пасміяліся з мовы нашых «крэсавякаў» падгарадзенскіх. А як не пасміяцца з гэตกіх во пэрлаў «крэсавай» бытавухі: «ідзь посыцірай носкі, допукі вода в руках цекне», альбо «яна ест сільна моцна красіва». Падумаўшы, дык і дзякую Богу, што яно так, а не іншай.

ВІЛЕНСКІЯ ГУСТЫ

Калі я мінулай восеніню трапіў першы раз у адну з віленскіх кавярняў, раскошна аbstaliavala пад старыну, то падумалася, што гаспадару пашанцевала з мастаком-афармляльнікам. Інтэр'ер той кавярні быў, бадай, ідэальны. Але аказалася, што і астатнія віленскія кавярні аbstaliavala з іншымі. Напрыклад, «Грамутэ» («Грамулька»), у якой іграе добрая музыка, на сценах у рамках — сімейныя фоткі дабальшавіцкіх і падпольных часоў, розныя бытавыя рэчы даўнія пары, салідныя драўляныя стаўы... Цяпер я скіляюся да думкі, што справа настолькі ў таленавитых мастаках-дизайнерах, колькі ў высокіх мастакоў густах сёньняшніх віленчанкоў, якія закладаюць свой кавярні бізнес не на год-два, а сама мала на дзесяцігодзіньі.

Днямі трапіў у адзін сталічны рэстаран і яшчэ раз адчуў, наколькі віленскі «Захад» бліжэй да чалавека, чымся менскі «Ўсход».

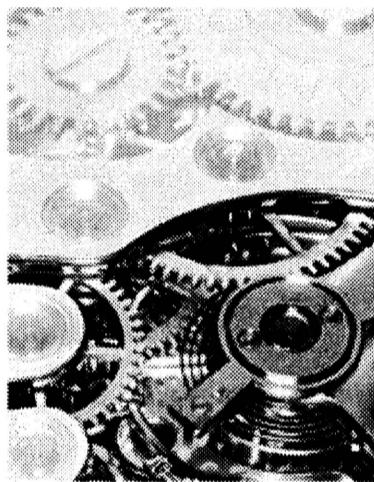
калеквіюм

ВЫНАХОДНІЦТВЫ ТЫСЯЧАГОДЪДЗЯ

У восені 1997 году амэрыканскі часопіс «Life» надрукаваў спэцыяльны выпуск, прысьвячаны сотні найбольш важных падзеяў другога тысячагодъдзя. На думку экспертаў, найбольш значнымі падзеямі сталіся:

- 1) вынаходніцтва кнігадруку Гутэнбергам у 1455 годзе,
- 2) адкрыццё Амерыкі,
- 3) абвяшчанье Лютэрам у 1517 годзе ў Вітэнбергу сваіх тэзысаў,
- 4) вынаходніцтва паравой машины,
- 5) змаганьне Галілея супраць царквы за каперніканскі светапогляд.

Увесну 1999 году нямецкі часопіс «Bild der Wissenschaft» надрукаваў свой сьпіс найбольш значных тэхнічных вынаходак тысячагодъдзя. Першую 50-ку склалі (за альфабетам): **антны**

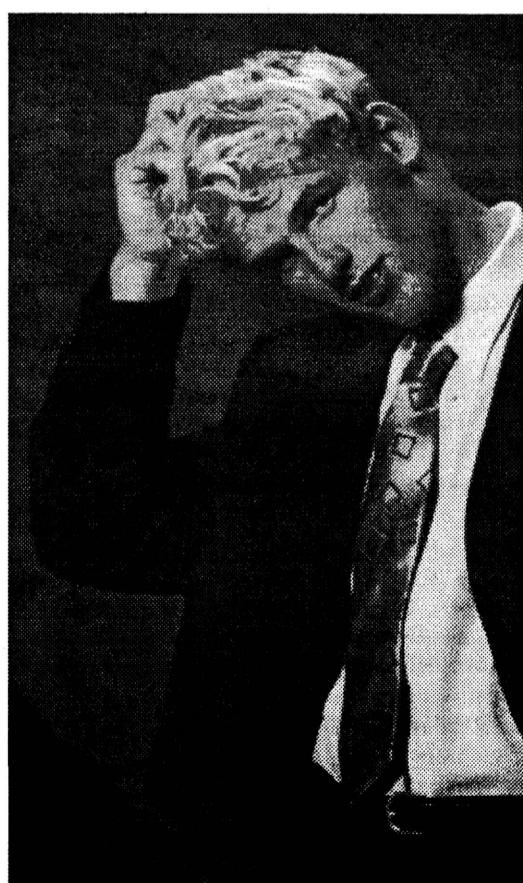
абы - III ТО

ЯК ЗАВЯЗАЦЬ ГАЛЬШТУК 91-М СПОСАБАМ

Два брытанскія матэматыкі — Томас М.Фінк і Янг Мао з кембрыдзкай Кевэндышскай лябараторыі вынайшли шэсць дагэтуль не-вядомых вузлоў для гальштука. Гэта яны зрабілі не практычна (не сядзелі і завязвалі ды развязвалі гальштукі), а тэарэтична — калі распрацавалі мадэль, якая грунтуецца на сукрацьці з трохкунтнікам, на якім яны мадэлявалі асобныя крокі пры звязванні гальштука.

З 85 (!) вядомых вузлоў, якімі можна завязаць гальштук, толькі чатыры агульнавядомыя і выкарыстоўваюцца на практыцы. «Мы вынайшли шэсць новых вузлоў, якія па сваёй лёгкасці і эстэтычнасці нагадваюць гэтыя чатыры», — кажуць матэматыкі.

Перад тым пасля пяцідзесяцігадовай вузлавой

абстынэнцыі 85-ы вузел быў вынайдзены ў 1989 годзе і надрукаваны на тытульнай паласе газеты «New York Times».

Іван Міцкевіч

Тыдзень з прафэсарам Каркаранам

ФУТУРАШОК

Падабаецца нам ці не, але сьвет, у якім нам наканавана жыць і памерці, апошнім часам кардынальна зьмяніўся і зьменіцца яшчэ больш за наша жыцьцё. Тым ня менш, час ад часу мы сустракаем прадстаўнікоў «грамадзкай думкі», якія гатовыя адмовіцца ад зъменаў і вярнуцца ў мінулае, якое здаецца ім больш зразумелым і таму больш «натуральным».

Мы ня можам спыніць кола гісторыі, нават калі б гэтага хацелі. Здабытая веды і тэхніка ня могуць быць праста забытыя. І мы ня можам прадухіліць наступных кроکаў у будучыні. Нікто ня можа забараніць думаць над навуковымі пытаннямі нават тады, калі за гэта ня плацяць. Дзяржава можа не фінансаваць дасьледаванняў, але фірмы-канкурэнты ў пагоні за прыбылкам будуть паскараць навукова-тэхнічны прагрэс. Толькі таталітарная дзяржава, якая забараняе любыя зъмены, можа на поўны час штучна замарудзіць разьвіцьцё. Хаця мы ня можам прадухіліць зъменаў, мы павінны дасці ім патрэбны накірунак. У дэмакратичнай дзяржаве грамадзкасці патрэбныя навуковыя веды, якія дазволяюць прымаць аргументаваныя рашэнні, грунтуючыся на разуме, а не на пачуццях.

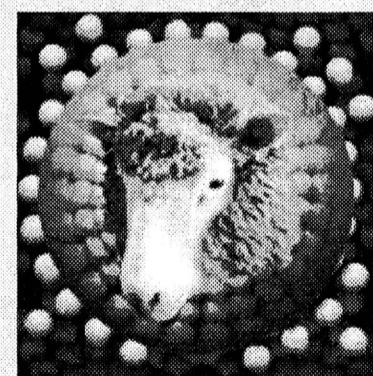
На жаль, у грамадзтве цяперак пануе два стаўленінне да навукі і навукоўцаў. З аднаго боку, жыцьцёвая ўмовы стала паляпшаюцца, дзякуючы навуцы і тэхніцы, з другога боку, існуе недавер да навук і навукоўцаў. Банальны приклад гэтага — вобраз звар'яцелага на сваёй навуцы прафэсара ў кіно і коміксах. У школе закладваецца аснова навуковых ведаў, але

прагрэс ідзе настолькі хуткімі тэмпамі, што мы не разумеем, што адбываецца ў съвеце, які дзейнічаюць рэчы, якімі мы штодзённа карыстаємся.

У выніку навуковыя праблемы застаюцца далёкімі і незразумелымі. Журналістам не хапае адкукацыі, каб пісаць пра навуку, чытачам не стае адкукацыі і часу, каб зразумець спэцыялізаваныя часопісы. Пад час чытаньня менскіх газэтаў і часопісаў міжволі складаецца ўражаньне, што, акрамя наших унутраных палітычных гульняў і чаканьня рэакцыяў ЗША і ЭЗ на іх, у съвеце нічога больш не адбываецца. Ні поспехаў у геннаі інжынэрый і дэбатаў вакол яе, ні поспехаў у галіне нанатэхналёгіі, ні дасьледавання касмічнай прасторы — нічога.

Але возьмем, да прыкладу, кроніку навінаў кланаваньня паводле адной з сусъветных інфармацыйных службаў:

24 лютага 1997: Долі — авечка, якая можа зъмяніць наша жыцьцё
7 сакавіка 1997: чалавечы эмбрыён можа быць кланаваны не пазней за 1999 год
5 чэрвеня 1997: ЗША дазволілі кланаваць чалавека

20 кастрычніка 1997: можна кланаваць асобныя органы чалавека для перасадкі

13 студзеня 1998: Брытанія не дала членаўца да заборны на кланаваньне

30 студзеня 1998: чалавечы эмбрыён будзе кланаваны ў наступным годзе

18 чэрвеня 1999: фірма «Advanced Cell Technology» ў ЗША упершыню кланаваны чалавечы эмбрыён
21 чэрвеня 1999: у Пэкіне ўпершыню выкарыстаны для кланаваньня гіганцкай панды ген нежывой жывёлы

30 чэрвеня 1999: паказана магчымасць кланаваць асобныя органы чалавека
Пачынаючы сёняня новую паласу, мы ня ставім перад сабой глябальных мэтав. З аднаго боку, мы хочам пазнаёміць вас з галінамі навукі, якім, на нашу думку, належыць вырашальная роля ў пачатку наступнага стагодзьдзя. Таму тэмамі рубрык «Тэма», «Адным радком», «Кніжная паліца» стануць найперш *біятэхналёгія, геннаі інжынэрый, нанасцвіт, зоркі і людзі, чалавек і навакольнае асяродзідзе, штучны разум, глябалізацыя*. Назавем гэта «абавязковай праграмай».

З другога боку, навука як гульня шкляных пэрлай ёсьць нечым, што можа выцягнуць да жыцьця фантомы і немагчымасці, што можа знайсці чорную котку ў чорным пакой. Таму рубрыкі «Абы-што», «Гульня ў пацеркі» стануць нашай «вольнай праграмай». Будучыня ствараецца намі, але не для нас. Якой яна будзе? Дзе адбываецца сутыкненне навукі і грамадзтва? На гэтыя і іншыя пытанні мы — разам з вами — пасправляем адшукаць адказ на гэтай старонцы.

**ЗНайдзі свае Карапі і не мітусіся
Сярод іншых нацыяў!**

Жадаеш спрычыніцца да працэсу становлення нацыяў і ліцьвінік як супольнасць вольных шляхетных людзей, жадаеш знойсці сябе? Для цябе Літва (ВКЛ) ёсьць адзінай лічынай? Далучайся!

**ЗАЗІРНІ ў СЯБЕ.
ТЫ ЯШЧЭ БЕЛАРУС?..**

тэл. 214-74-84, пэйдж. 278-11-01 (аб. 666)

Архамітэт

Чытаньне ў дарозе

Натальля БАБІНА

Людзьмі зваща...

Немига літературная, №1/99, №2/99.
Літаратурна-мастакі часопіс, выд. з 1999 г.
Наклад 1000 ас.

Паспаліты чытак пра новае выданье ня ведаў. Я пабачыла яго на паліцы «Саюздруку» выпадкоў — тра было набыць чытанку ў дарогу. Двух нумароў якраз хапіла на пяць гадзін язы.

Кошт літаратурнага часопісу спрыяў набыцьцю: першы нумар — 100, другі — 200 тысяч. Неўзабаве ў Берасьці я пабачыла ўжо й другі нумар за зынжаную цану — за 100. Такая цэнавая палітыка, мо й не прывучвае чытак плаціць за культуру, затое спрыяе таму, каб увесь невялікі наклад разышоўся. Напэўна, заснавальнік выданья, недзяржаўны Інстытут сучасных ведаў, нябедны.

Часопіс выдаецца расейскай мовай і, як зазначыў у маніфесце галоўны рэдактар Анатолій Аўруцін, зьбіраецца «публікаўць усё лепшае, што ствараецца ў рэспубліцы па-расейску», аддаючы свае старонкі таксама тым з расейскіх пісьменнікаў, якія «ня вельмі ўтульна» пачуваюцца цяпер у іншых рэгіёнах былога Саюзу. У маніфесце адчуваецца глыбокая крыўда на тое, што няма цікавасці ў Беларусі да творчасці расейскамоўных пісьменнікаў, што часопісы выдаюцца выключна на беларускай, дзяржаўной выдавецтвы друкуюць толькі па-беларуску... Цікавы феномэн: дасюль манаполію скаргаў на нядолю і заклінання ў аправе «людзьмі зваща» трymalі беларускія пісьменнікі, цяпер, значыцца, трэба ім пасунуцца і дадзь месца і расейскім.

Тлумачачы выбар назвы, Анатолій Аўруцін параноўвае лёс ракі Нямігі, якую ўзялі ў трубу і пусцілі пад зямлёр, з лёсам мясцовай расейскамоўнай літаратуры ў Беларусі, якая, паводле ягоных словаў, заўсёды лічылася ў нас другаснай...

Я злавіла сібе на думцы, што такі выбар назвы хакрактэрны для людзей прыежджых — як вынікае з карткіх звестак пра аўтараў, такіх сярод аўтараў «НЛ» прапрэзентаў 95. Пэўна, карэнныя менчукі, ці, прынамсі, людзі, абазнаныя ў рэзалах Менску, хучэй называлі б свой часопіс «Пярэспа» або «Доўгі Брод», або «Людамант» — выбраў б словы ўсёлія, прывязаныя да канкрэтных, поўных жыццёвага віру месцаў... Наўрад ці яны скарысталі б выразы «с берегаў Немигі величавых», «негоже эту славную красавицу гноить в подземелье», бо памяталі б, што рэчка заўсёды была вельмі сьціплых памераў і нагадвала больш ручайну, што пах у раёне Нямігі стаяў вельмі спыніфічны, а мо й памяталі б, як выглядала яна на Грушавіцы, ля чыгункі і вагонарамонтнага завода і да скрыжавання Яўрэйскай (цяпер Калектарнай) і Нямігі, дзе пачынаўся калектар, перагороджаны вялікімі кратамі... Цікава, што менчукі, калі казалі «Няміга», мелі на ўвазе ня рэчку і нават ня вуліцу, а вялікі раён — лябірінт вуліц і завулкаў, дзе лёгка было заблудзіцца. Потым тут было яўрэйскае гета... Але гэта мае асабістыя заўвагі, яны ня маюць прамога дачынення да зъместу часопісу.

Што ж тоўща пад сьціплымі белымі вокладкамі новага выданья?

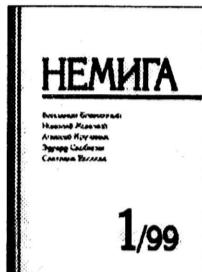
Безумоўна, часопіс не пусты. Тут і больш, і менш удалыя творы, але ў цэлым ёсьць што пачытаць — а гэта галоўнае. Нешта падасца цікавейшым, нешта марнейшым — гэта ўжо справа асабістага густу.

Як на мой густ, да найбольш удалых можна залічыць раман-краніку Йўгенія Таганова «Слово о Сафари» — гэтую сучасную ўтопію, увасабленыне блакітнай мары тых шматлікіх шабашнікаў, што ў недалёкім мінулым былі «белымі каўнерыкамі», але вымушана перайшлі на фізычную працу і сталі ўдала рабіць зурарамонты. Нельга сказаць, што раман прыцягвае хвацка закручанай інтырыгай або глыбокім псыхалагізмам (ён крышачку нагадвае кінасцэнтар), але тэма новая і нязыбітая, а напісаны сувежа, моцна і добрай расейскай мовай.

Запомнілася апавяданье масквічкі Святланы Ваціленкі «Русалка с Патриарших прудов» — найперш несацрэалізмам на тле іншых апавяданняў «НЛ».

Бадай, не маглі не прыцягнуць увагі ўспаміны Ўладзімера Шэліхіна пра зорак опэры і балету, зь якімі сутыкала яго жыццё — ўсёлія фразы, калі чытаеш, нібыта агучваюцца прыгожым голасам аўтара, так добра вядомым нам праз рады.

Вершы, якіх на старонках часопісу шмат, можна ахарактарызаваць адным словам — вершы. Вылучыць жа нешта не выпадае.

Што да няўдач, дык да іх можна аднесці «Дневнік дзялкога года» Эдуарда Скобелева. Мне наогул не па душы мода, якая апошнім часам апанавала літаратару — друкарні дзёйнікі. Калі ўзяўся за гуж, дык і пішы аповесці ды апавяданні, выдумляй сюжэты, падганяй фантазію. Нашмат прасцей, вядома, з глыбакадумнымі відам апісвачаў надвор'е, што стаяла ў далёкім годзе, але ці варта гэткі пайфабрыкат выносіць на людзі? Дзёйнікі цікавыя тады, калі за імі стаіць асоба безумоўна вядомая (адзін з графаў Талстых, прыкладам, або эвэнтуальны палюбоўнік ангельскай каралевы, або Айнштайн, скажам, або Шумахер). У іншых жа выпадках публікацыя часіцяком (хайца не заўсёды) выглядае сумнёўна. Азнаёміўшыся з дзёйнікам Э. Скобелева, я добрыя тры дні дратавала хатніх і знаёмых пытаньнем: «А ты памятаеш што-небудзь з твораў Скобелева?» Адказу не было. Нарэшце адзін з знаёмых кампутаршыкаў, які мае фэнаменальную памяць, адварвашыся ад экрану, прыгадаў, што так, у студэнцкія гады тримаў у руках нешта «пра масону». На гэтым маё знаёмства з творчасцю Скобелева і скончылася. Фразы з дзёйніка «В зимніе сумерки, не зажигая света, любо посидеть у окна...» ды «Коснешся душою, а после потеряешь — этого жаль» ня выклікалі жаданія пярэмутам ляцець у бібліятэку, каб азнаёміцца з пералічнымі ў рэдакцыйнай рэкамэндацыі раманамі...

Застаецца падзякаўца калектыву новага часопісу за цікае чытанье і пажадаць шанцунку ў пошуках талентаў і фінансавай стабільнасці. Сапраўдная літаратура застаецца літаратурай на любой мове.

Вершы зваротнага шляху

Александр Ризо. Последний лирик: Вершы. — Минск: ИП «Экоперспектива», 1999. — 166 с. Наклад 1000 ас.

Адна з найбольш прыемных кніжак, якія трапілі мне ў рукі ў апошні час — зборнік вершаў берасьцейскага паэта Аляксандра Рызо, выдадзены менскім выдавецтвам пры ўдзеле газеты «Брестскі кур'ер».

Вершы Аляксандра Рызо ў большасці сваёй напісаныя ў характэрным памеры — падобным да тыповага памеру Бродзкага. Падобным да такой ступені, што спачатку гэта нават раздражняе, аж пакуль не зразумееш: гэта сувядомы выбар аўтара, для якога Бродзкі — ідэал і амаль што Бог. Што ж, можа аўтар і мае рацью.

Вершы Аляксандра Рызо вельмі арганічныя для Берасьця — гэтага чалавечага катла, увасабленыня мяшчанства ў лепшым сэнсе слова, гэтай клубнічнай Мэккі і абрыйкосавай Мэдны, з такім трагічным лёсам, са зруйнаваным целам, абсалютна апалітычнай і вельмі жыццясткайага. Лепшымі мне падаліся радкі, якія якраз звязаныя або навеяныя Годадам, або, як кажуць у нас пад Берасьцем — містом. Не могу не прывесці цалкам невялічкага вершу «Вигилия (Брест-Літоўскія мотывы)». Вігілія, нагадаю — гэта вячэра перед Раством або наогул вечар перед сівятам.

С увереннасцю метронома

отсчитывает дні декабрь.

Зеркальный карп насосом своих жабр
еще качает воду, добывая кислород,
он участі своеі не знает наперёд,
что станет блюдом на Рождественском столе
в соседстве с дичью, ананасами, желе,
доставив радость взрослым, детворе
и стае кошек на заснеженном дворе,
урчащих в предвкушении еды,
летящих прочь от красочнай звезды,
что носят малычики в дни Коляды,
их пение растопит даже льды,
не то что чуткіе сердца мещан,
усатых дядек и прекрасных пани.
В глазах угадывается натиск слёз —
игра для взрослых начинается всеръёз,
их окуная в омут ностальгии,
где брезжит свет и мягкий снег Вигилий.

Што такое талент паэта — уменне складаць рытмічныя радкі ці бачыць выпраменяньне той часткі спектру, якая явівідочна іншым?

Трохі замінаюць успрыманьню толькі штампы, якія пра пусыці аўтар і якія сюд-туд мільгаюць сярод трапных радкоў (святая мать, истина святая, гордыя славяне і да гэтага). Але ў гэтыя штампы такія арганічныя для берасьцейскага мысленія. І яшчэ цікава: з сымпатычнымі «Історыческими миніятурамі» мяжуе сумнёўны «Імперскі сіндром». Тут не ўтрымаешся, каб не працытаваць любімага паэта Бродзкага:

Пусть и вправду, Постум, курица не птица,
но с куриными мозгами хватиш горя.

Если выпало в Империи родиться,

лучше жить в глухой провинции у моря.

А яшчэ вершы Рызо выклікаюць добрае ўражанье лёгкасці і ненапругі: проста гаворыць чалавек пра тое, аб чым думае, ліцца мова, ствараецца настрой — блізка, вельмі блізка гэта да таго, што звыклі акрэсліваць яшчэ адным штампам — «сапраўдны паэзія».

НОВЫЯ КНІГІ, дасланыя ў рэдакцыю

Зямная дарога ў вырай: Беларускі народныя прыкметы й павер'і. Кн. 3/ Уклад. і прадм. У. Васілевіча. — Менск: Маастацкая літаратура, 1999. — 654 с.: іл. — Наклад 3000 ас. ISBN 985-02-0206-8

Як убачыць прайдзівы сон? Як адвесці злыя чары? Як варажыць? На гэта дас які новая кніга дасыледніка беларускага фальклёру Ўладзімера Васілевіча. Яна складаецца з наступных раздзелаў: варажба, чарадзейства, знахарства, народны соннік, міталёгія. Апошняя частка — грунтуюна перапрацаўваная й дапоўненая шматлікімі невядомымі дагэтуль звесткамі кніга таго самага аўтара «Міты Бацькаўшчыны» (Менск, 1994). Кніга пераконвае, што наша міталёгія не бяднейшая ад грэцкага.

Лук'янаў М. I цемра адступіла...: Аповесці, апавяданыне. — Менск: Маастацкая літаратура, 1999. — 254 с. — Наклад 1000 ас. ISBN 985-02-0336-6

Мележ I. Людзі на балоце: Раман з «Палескай кронікі» / Прадм. Г.Шупен'кі. — Менск: Маастацкая літаратура, 1999. — 399 с. — (Школьная бібліятэка) — Наклад 19620 ас. ISBN 985-02-0233-3

Беларускі савецкі бэстсэлер наперадзе большасці беларускамоўных кніг паводле свайго накладу, бо прызначаны для школьнай праграмы.

Навуменка I. Любімы горад: Аповесць, апавяданыне. — Менск: Маастацкая літаратура, 1999. — 222 с. — Наклад 1300 ас. ISBN 985-02-0211-4

Памяць: Гістарычна-дакументальная кроніка Шклоўскага раёну. — Менск: Універсітэцкая, 1998. — 510 с. — Наклад 8000 ас. ISBN 985-09-0250-7

«Дажынкі-99» будучы сівятыкавацца ў Шклоўе, з нагоды чаго ў выдадзеная чарговая кніга сэрыі «Памяць». Кнігі з гэтае «златое» краязнаўчае калекцыі ніколі асабліва не вылучаліся сваёю ўвагаю да помінкаў мінушчыны дакастрычніцкай. Затое заўжды адушкаеца месца для выбітных постачай сучасніці, напрыклад, ППРБ, пра якога Эдуард Скобелік напісаў дэлюхапалосы нарысі. Яго варта траха пацытаваць: «А.Л. — прыхільнік ургулявання ўсіх спрэчных проблемаў дыпламатычным спосабам і прававымі методамі... А.Л. непрымірача ставіцца да дэмагогіі, кан'юнктуры, безуважнасці да лёсу свайго народу... У чым сакрэт аўтарытэту беларускага прэзыдэнта? У ягонай сумленісці ў адкрытысці, мабільнасці ў сталай готовасці без дэмагогіі абміркоўваць з людзьмі кожную проблему. Моц беларускага прэзыдэнта — у ягонай адданасці народу; чалавек вялікае энэргіі, А.Л. імкненца асабіста разабраца ў кожнай проблеме. Для яго ня маюць значэння дагмы нейкае палітычнае партыі. Ягоны арыенцір — нацыянальныя інтарэсы Беларусі. Ягоная палітычная партыя — народ Беларусі».

Лысенко П. Туроўская земля 9—13 в. — Менск: Беларуская навука, 1999. — 268 с.: іл. — Наклад 1500 ас. ISBN 985-08-0096-8

Разглядаецца фармаваныне й развіціць Тураўскай зямлі, ейная этнічна гісторыя, фармаваныне тэрыторыі, паўстаныне й развіціць гарадоў і сельскіх паселішчаў, эканамічнае і гаспадарчае жыццё ў раннім сярэднявеччы. Кніга багата ілюстраваная рэсурскамі і фотадымкамі.

Чытаў кнігі Віктар Мухін

Пакутнікі

100 твораў мастака ХХ стагодзьдзя

Першапачаткова гэту карціну сам мастак назваў «Партрэт маці»... Напісаны з натуры вобраз вяскоава кабеты, не прызначаны для нейкіх выставаў, меў для яго прыватнае, інтymнае значэнне. Ён, тады яшчэ малады мастак, нібы Адысэй, павандраваўшы ды пачучыўшыся ў розных кутках шостае часткі сьвету, акрылёны ўласнымі посьпехамі, хацеў да весьці сваё права мастаком звацца. Бадай, для маці гэта была пачэсная роля — пабыць крыху мадэльлю для сына. Як не ганарыцца — выбіўся ў людзі, вучыўся далёка ва Украіне, стаў выкладчыкам у інстытуце ў далёкай Беларусі. Кабета сядзіць напружана, з усёй адказнасцю разумеючы сваю ролю. Позірк яе звернуты проста на гледача. Гледачом у той момант быў сын...

Кішчанка ня лесьціў сваёй маці. Немалады твар, вялікія руکі, вельмі вялікія пальцы, у якіх прападае і сцізорык, і бульбіна. Уся пастава спрацаванага ѹмоцнага чалавека сабраная ѿ ўсіх абрысах, нібы манумэнт у гонар усіх вясковых мацярок... Адно вочы, чыстыя й спакойныя, ад якіх праменіцца съвятло, што кладзеца залацістымі блікамі навокал, нагадваюць нам, што гэта жывы чалавек. Яны асвяляюць сусвет гэтае жанчыны, простыя рэчы, съведкаў простага побыту, спрадвечнага ладу...

Кішчанка лесьціў сабе. Міжволі пазнаеш і ягоныя рысы ѿ гэтых партрэце. І вочы, шырока расстаўленыя, съветлыя, пад спакойна ўзятымі бровамі. На свой кошт ён адносіў і гэты гімн працы, у якім няма месца спакою ні на хвіліну, як тым ся-

Аляксандар Кішчанка. ЧАКАНЬНЕ

лянскім рукам, што ѿ поўнай нерухомасці ўсё адно рухаюцца, абраючы бульбу... Дакладней, вось ён, пункт адліку ягонае нястомнае працы, ягонага пазнейшага глябалізму. Зрешты, небеспадстаўна.

Ягоная праца здоўльнасць, шырона творчых захапленняў былі непараўнаныя. Ягоная слава ѿ БССР таксама пераходзіла ѿсялякія межы саўецкага ўяўлення. Росьпісы ѿ санаторы «Беларусь» у Крыме, гіганцкая мазаікі на Юбілейнай плошчы і на гатэлі «Турист» у Менску, вялізарныя, у 10 паверхаў, пано на дамах у мікра раёне «Усход». Сотні жывапісных ра-

ботаў пазнавальнага «аплікатыўнага» стылю, вывезшаных у розных музеях СССР і растваражаваных у маскоўскіх і менскіх

Аляксандар Кішчанка (1933, в. Белы Калодзеж, Расея — 1997, Менск) жывапісец, габэленішчык, мазаічыст. Пэдагог. У 1960 годзе скончыў Інстытут ужытковага й дэкаратыўнага мастацтва ѿ Львове. З 1963 па 1970 выкладаў у Веларускім тэатральнамастацкім інстытуце. Народны мастак Беларусі.

альбомах. Асобная реч — габэлены Кішчанкі. Вядома, габэленавае мастацтва ѹснавала ѿ Менску і да яго. Але пры ім габэлен стаў часткаю ідэалігічнага будаўніцтва ѿ БССР. Вядома, то, што габэлены рабіў сам мастак, трэба ўспрымаць умоўна. Яны ткаліся дзясяткамі майстрых на габэленавай фабрыцы. Габэлены для ЦК КПБ, вырабленыя супольна з Міхailам Савіцкім, прысьвеченныя бальшавіцкім тэмам, і да сёньня вісіць у тым самым будынку. А таксама для тэатраў Менску і Віцебску, для амбасадаў, для гатэльных холаў, аграмадны габэлен — заслона для Тэатру музычнай камэдыі...

Асобная старонка ѿ творчасці Кішчанкі адкрылася ѿ незалежнасцю Беларусі. Ягоны габэлен «Чарнобыль» пабачыў Нью-Ёрк. Гэты габэлен цяпер вісіць у ААН. Самай вялікай крапкаю (15 на 19 метраў), у творчасці Кішчанкі стаў габэлен «Дваццатае стагодзьдзе» вагою ѿ чвэрць тонны, які ѹдзельнічае ѿ сёньня няма дзе экспанаваць.

Тым часам, «Партрэт маці» пачаў звацца «Чаканьнем»... Чым чаканьнем? Ці чакаў Кішчанка, калі, нарэшце, ён зможа пабыць самім сабою, адрынуць бясконцы колазварот бягучых, усё большых замоваў? Ці чакалі яго на радзіме?

Канфармізм — імкненне да посьпеху ва ўмовах, пры якіх іншага шляху няма. Аляксандар Кішчанка ѿсё жыццё прагнушы славы й татальнага ўплыву на людзей і дасягнуў сваіх мэтаў, пакуль быў жывы. Па съмерці плён ягонае творчасці апынуўся незалатрабаваным. Народны мастак Беларусі, Кішчанка, які ѿ свой час быў адным з самых заможных людзей краіны, памёр, ледзь зводзячы канцы з канцамі. Дзяржаўны бюджет ужо не прадугледжвае выдаткаў на дзяржаўных мастакоў. Шмат што з ягонае творчасці забудзеца раней, чым ён сам. А «Чаканьне» застанецца, каб згадаць, чым ёсьць канфармізм у творчасці. Дакладней, дзе ягона мяжа: да і пасля...

У райцэнтры Багучар, на радзіме Кішчанкі, у музее баявое і працоўнае славы, засталася расыпісаная ім залі і габэлен «Мой родны край»... Ягоная маці яго гэтак і не дачакалася. Што б сталася, каб ён такі вярнуўся да хаты зь Беларусі? Бадай, пра яго мы бы цяпер і ня ведалі...

Сяргей Харэўскі

Віктар ШНІП

Там, дзе Іслач мік сосен бруіца,
Можна віліць і можна напіца
І утраве, як сабаку, сканаць,
І ніхто не збярэзца шукаць.

Радкі крыху сумнаватыя, але мае 10 дзён у Доме творчасці «Іслач» праляцелі як адзін дзень.

***
З дзецінмі пайшоў пад Ра-
каў, дзе раней ля дарогі пры-
мецілі невялічкае азярцо. Яно
абнесена высокай жалезнай ага-
роджай, але дзірак хапае. На
беразе куча дзяцей. Некаторыя
з чырвонымі піянэрскімі галь-
штукамі. Чамусыці ўспомніліся
вietnamцы. Я не паспейшоў пама-
чыць руку, як над сабой пачаў
голос: «Здзес з такое дзела. Вам
здзесь не палагаецца. Здзесь
зона лагера». Перада мной у чор-
най форме з дубінкай стаяў амо-
навец. Малады, зусім хлапчук.
«А дзе можна?» «А вот там, на
другом берегу».

***
У лесе за рэчкай — піянэр-
скія лягеры. Кожны вечар да па-
ловы адзінаццатай у іх дыска-
тэка. Песні кожны дзень адны
і тыя ж. Расейскія. Чуеш іх і,
гледзячы на сосны, адчуваеш
сябе ѿ далёкай сібірской тайзе,
з якой у Беларусь ніколі ня вер-
несьця...

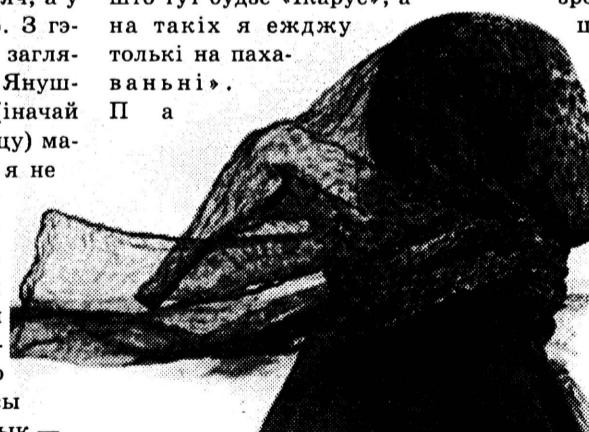
***
Выбраўся ѿ Ра-каў. Магазі-
ны ці то зачыненыя, ці то на

ТАМ, ДЗЕ ІСЛАЧ БРУІЦА...

пераўліку. Нават у шапіку не змаглі купіць газетаў. Праўда, два магазіны працавалі — у адным гарэлка, а ѿ другім — хлеб. Купілі ёмістую пляшку мінэралкі «Фрост» за 87 тысяч, а ѿ Менску яна каштую 105. З гэтай пляшкай вырашылі заглянуць да мастака Фэліка Янушкевіча. Адчыніла палац (іншай і нельга называць камяніцу) маладая гаспадыня, якую я не адразу заўважыў, бо ѿ паўэмроку перад намі сярод пакояў (карцінай галерэі) стаяў высокі гіпсавы Адам Міцкевіч працы Валяр'яна Янушкевіча. Фэліка не было дома, але на нашы галасы прыйшоў голенёкі хлопчык — ягоны сынок. Разгубленую гаспадыню мы ня сталі доўга турбаваць і пайшлі да Язэпа Янушкевіча. Хата ягоная, як амаль ва ўсіх ракаўцаў, але прыметная — на варотах намаляваны беларускія нацыянальныя сымбалі. Сустрэў нас руды сабака. Праз хвілю на ягоны брэх выйшаў Язэп з тоўстым польска-расейскім слоўнікам. Язэпу не было асабліва калі гаварыць з намі, і мы пайшлі да майго дзядзькі Пашкі. А ён як раз у гэты дзень пасыпіў кароў у радоўцы. Мінэралку давялося піць самім.

***
Сабраліся на эккурсію ѿ Івенец. Селі ѿ невялічкі аўтобус. Адна з жанчын, агледзеўшы транспарт, сказала: «Я думала, што тут будзе «Ікарус», а на такіх я ежджу толькі на пахаванні».

П а

дарозе да Івенцу праяжджалі месца, дзе два гады назад прыйшоўся буран — адны пні засталіся ад вялізарнага, у некалькі кілямэтраў, кавалку лесу.

У Івенцы цэнтральная вуліца перакрытая — рамонт. Наша кіраўніца канстатавала: «Готовяцца встречати Алексея Григорьевича...» «Аляксандра», — амаль хорам яе паправілі ѿ аўтобусе, але яна не збягніцялася.

Першае, што ўбачылі ѿ го-
радзе — высокі прыгожы буды-
нак, на чырвоным даху якога

выкладзена белай чарапіцай «Жыве Беларусь». Будынак належыць прадпрыемству «Крыніца». Кажуць, што той-сёй за-
гадваў зафарбаваць, але дах зроблены зь нейкай чарапіцы, на якой не трываецца фарба.

Наведалі керамічную фабрыку. Зайшлі ѿ Дом мясніка, дзе апошнія дзесяцігодзьдзе — музей Жалезнага Фэлікса. Адно, што ѿ ім запамінаецца амаль усім і на што больш звязваюць увагу экспу-
санты, — чорт працы Апалінара Пупко.

***
Былі ѿ Ра-каў на съяткаванні 3 ліпеня. Мерапрыемства праходзіла ля помніка, дзе пахавана 45 салдатаў. Вэтэранаў вайны было чалавекі трох, і тыя губляліся сярод дзяцей. Казалі, што былі б і ўсе вэтэраны, калі б ім, як на Дзень Перамогі, давалі тут гроши, а так ніхто самахоць не прыйшоў.

***
У гаварылі мяне з Людмілай на вечарыну для адпачывя-
ючых. Мы ім пачыталі вершы, расказали пра «ЛіМ» і «Нашу Ніву». Адна з прысутных у свой

час вучылася з паэтам С. Верасцілам. Цяпер па-беларуску не гаворыць, але любіць беларускую пазіцию. Гаварылі пайтары гадзіны, і недзе пад канец сустрэчы ѿ залі прагучала пытаньне, выказане з аптымізмам у голасе: «Дык што? Беларусь живе?»

***
Бацюшка Аляксандар з Ра-
каўскай царквы сам наведаў нас. Малады, гадоў пад трыццаць, не валасаты, з узнагародным бліскучым крыжам. Прагаварылі зімажно трох гадзін. Пара-
сейску. Мне гэта не падабала-
ся, але маўчаў, паважаючы съя-
тара. Калі сустрэча закончылася, Людміла падышла да ба-
цюшкі зь нейкім пытаньнем. І тут высыветлілася, што бацюш-
ка выдатна валодае беларускай мовай. А я думаў, што ѿ Ра-каў-
скай царкве ѿжэ амаль два гады сядзіць нейкі магамэт...

***
Апошні дзень у Доме твор-
часці. Купальле. З-за ракі зь піянэрскага лягеру з самай ра-
ніцы загучалі «Песьняры» зь не-
калькімі беларускімі песьнямі. Вечарам пайшлі да піянераў на съята. Дзеці танчылі пад песьні «Палацу».

Там, дзе Іслач мік сосен бруіца,
Можна з краляй на ноч заблудзіца,
Можна ў Доме, як вязни, сядзець
І вакно, быў Эўропу, глядзець...

Дом творчасці «Іслач», 27.06 — 7.07.99 г.

СУАЙЧЫНЬНІКІ-5

Адам ГЛЁБУС

КАРАТКЕВІЧЫ

Сптытай у мяне, што агульнага ў паводзінах Уладзімера й Вольгі Карапткевічаў. Адкажу. Жаданыне быць лепшым за ўсіх навокал. Памкненне ў аўтобусе «Лельчыцы—Менск» ці «Ворша—Віцебск» паводзіць сябе, як узброены арыстакрат XVIII стагодзьдзя. Наіўна. Скаражаш. А мне падабаецца.

АСТАШОНАК

Апавядальнік Алесь Астафонак вырашыў зрабіць «п'янную кнігу». Ён піў і пісаў, пісаў і піў... Цяпер, са словаў ягонае першае жонкі, адно п'е ёй нічога ня піша. Кніга апавяданняў пра п'яніцаў так і пабачыла съвет. Пэўна, каб напісаць, адредагаваць і выдаць «п'яную кнігу», трэба стаць крыштальна цвяроўным.

ЦЭСЛЬЛЕР З ВОЙЧАНКАМ

Рэкламныя кніжкі Цэсьлер з Войчанкам вырашылі стварыць аўтентичнага стагодзьдзя й прадаць яго за мільён даляраў. Аб'ект складаецца з яек, кожнае ў стылі якога-небудзь геніяльнага мастака кшталту Далі ці Маякоўскага. Напэўна, каб гэтыя яйкі сапраўды зрабілі Далі з Маякоўскім, яны б разам і каштавалі мільён, а яйкі Цэсьлера з Войчанкам — гэта толькі яйкі Цэсьлера з Войчанкам. Зрэшты, галоўнае ёсьць мара: зрабіць твор, прадаць і набыць дом.

ЯЗЕРСКАЯ

Тэледыназаўр Элеанора Язерская скляпала перадачу з рамансаў на вершы Пушкіна. Са слоў Элеаноры: цар абыходзіўся з Пушкіным, найвялікшым паэтам усіх часоў і народаў, як з прыгожым і драпежным зьевраром. Я не шаную Пушкіна, але ён, як ні круці, ня зьевер. Можна, канечне, мець перакананыні зацягта да гарвініста й залічваць чалавека ў съвет жывёлаў, але тады мусіць узънікаць сумлесы наконт найвялікшага паэта ўсіх народаў, бо найвялікшы леў — гэта леў, а найвялікшы ма-

мант — мамант, і дыназаўр ня можа быць найвялікшым сярод брантазаўраў і птэрадактыляў. Зрэшты, Язерскую Элеанору гэта абыходзіць, бо яна найвялікшая тэлевядучая на беларускім канале.

АЛЕКСІЕВІЧ

Калі згадваю трагедию ў менскім метро на станцыі Няміга, пад час якой у цісканіне загнула пяцьдзесят трох чалавекі, чамусыці думаю ня толькі пра ўдзельнікаў і ахвяры, а й пра людзей, што навучыліся выкарыстоўваць падобныя падзеі. Адным з бясспрэчных лідэраў у карыстаныні з беларускіх трагедый і жахаў зьяўляеца Святланы Алексіевіч. Яна паймела славу й гроши з другой сусветнай вайны, з выбуку ў Чарнобылі, з узброенага канфлікту ў Аўгустіністане, з самагубстваў... І зусім ня хочацца, каб яна пачала абламаўваць менскую звалку-99. Хай хто іншы, наўмы, нявопытны... Толькі не яна.

У дзяцінстве я бачыў дзяўчынку, якая абтрасала з дрэваў хрушчоў і засоўвала іх у бутэльку. Тую бутэльку, поўную прыдущаных жукоў, дзяўчынка ўсім паказвала й гаварыла, што выратавала сотні лісцікаў. Ды нічога яна ня выратавала, яна задышыла дзясяткі травеньскіх жукоў дзеля ўласнай асалоды.

Кампазыцыйна кніжкі Алексіевіч нагадваюць піўныя бутэлькі зь ледзь жывымі, перапацканымі ва ўласны гной жукамі.

МИХАЛОК

Калі на рок-сцэне зявіліся пачварныя блазны кшталту Сяргея Міхалка з гуртом «Ляпіс-Трубецкі», я значна абмежаваў сваю прысутнасць на канцэртах. І меў рацюю. Слухачы менавіта такой постсавецкай папсы загнулі ў падземным перадходзе. Чаму так думаю? А таму, што на пытанье часопісу «Playboy»: «А што вырабляюць твае прыхільніцы на канцэртах?» — чараваты Ляпіс №1 адказаў: «Ды паказваюць тое, што могуць. Калі нап'ющца моцна, дык сядяюць да свайго пацана на шыю й цыцкі паказваюць. Пацан ня бачыць, дурань. Не каб яе скінуць. Скінуў бы й затаптаў...». І затапталі 42 дзяўчыны. А кіраунік группы «Манго-Манго», пасля выступу якой здарылася наяшчасце, абяцаў прыехаць да нас яшчэ.

Славамір АДАМОВІЧ

***

Прысьвячаю Свайм

Пакуль я пісаў пра Альжыр, вайна прыйшла на Балканы, хвост распусыціла веерам бомбаметалу цяжарнага і, як прастытуцца сусветная, ракетным стабілізаторам узвыла над Македоніяй, а скончыла дзесяці пад Менскам. Паслухайце вы, шматныя, штацкія і ваенныя, мне гэта не падабаецца, не будзіце ўва мне зьевера (пакуль яшчэ съвет трывмаеца на шчырасці і даверы). Ня возьмече крэйсэрскай хуткасцю, ні нават адчаем штрафбатам над нашаю Мачу-Пікчу* сцяг свабоднай Рэспублікі.

*Стара жытнія крэпасць інкаў, пабудаваная на вяршыні гары.

Васіль Быкаў

Пад лесам жыла сямейка. Не багата і ня бедна, дзень і нач працавала, бяз хлеба ня ела. Зямлі было наяшмат, але клопата сямейцы хапала. Сыпярша поле апрацоўвалі бацькі зь дзедам, паслья, як памёр дзед, — бацька з маткай. Пакрысе падраслы сыны — Янка і Васіль, упраўляцца стала лягчэй, і хутаранцы былі задаволены.

Неяк на пачатку восені, калі, павячэраўшы, сямейка зьбіралася класціся спаць, у дзіверы пастукалі. Госьцяў у хаце не чакалі, але бацька мусіў адамкнучы дзіверы, — ці мала каму выпала пільніца па начы. Увайшоў сыціла, хоць і прыстойна апрануты чалавек, сеў на лаве, закурыў гарадзкую папаросу. І пачаў гаманіць. Аказаўся на дзіве гаманікі, дасоль у туэшых мясцінах такіх не трапляла. Увесе сэнс ягонай гаманы палягай у тым, што хутаране жывуць незаможна, бадай, кепска, адсталі, і трэба інтэгравацца. Гэта значыць, далучыцца да недалёкай вёскі. Гаспадары недаўменна ўтаропліся ў чалавека — ужо яны ведалі, як жывуць у суседніх вёсцы. Кожнай вясны адтуль прыбягали на хутар то па кошык бульбы, меру забажыны, а то пазычыць капейчыну ці ўзяць каня прывезыці дровы. Яны так і сказаўся захажаму. А той — сваё. Трэба інтэгравацца, бо іначай не выпадае, увесе съвет інтэгруеца, трэба сіла, каб супрацьстаяць таму съвету. Хутаранцы маўчалі, яны не разумелі, чаму трэба супрацьстаяць съвету? Калі тая бязглаздая гутарка добра надакушила, гаспадар сказаў, што сям'і трэба класціся спаць, заўтра шмат працы ў полі, хай бы чалавек ішоў, адкуль прыйшоў. Чалавек устаў з лавы, але доўга яшчэ балбатаў у парозе, яны ледзьве выбавіліся ад яго. Як ён пайшоў, матка перахрысьцілася і кажа: «Гэта ж д'ябал! Яй Богу! У яго ж хвосьцікі ззаду...» Гаспадар і хлопцы падзіліся з тых матчыных словаў — яны не прыкметлі нікага хвосьціка. Але ўсё магло быць...

*Гэты твор Васіля Быкаў быў надрукаваны ў «Нашай Ніве» 14 чэрвеня са значнымі мэханічнымі паўкоджаньнямі. Мы шчыры перапрашаем аўтара і чытачоў і пайтарае тэкст у поўным выглядзе.

Рэдактар

ХУТАРАНЦЫ*

Хрестаматычная казачка для маленькіх

Наступны вечар усё ў той жа час у дзіверы зноў загрукалі — ды ўжо мачней, нават нібы абурана. Бацька не хацеў адчыняць, але хлопцы сказаў: хай! Зноў увайшоў той самы, ранейшы захожы і зноў пачаў тое смае. Трэба інтэгравацца, бо будзе кепска, а б'яднаўшыся, будзе лепш. Яны ўсе неўпрыкмет узіраліся пад ягоную апратку — ці ня высунеца дзе хвосьцік. Але не, нічога нідае ня высунулася. Недзе блізка ля поўначы ледзьве выбавіліся ад яго, і маці заплакала — зноў яна бачыла хвосьцік. Мужчыны ня ведалі, што і думаць.

Дачакаўшыся ранку, гаспадар узяў у сівіране чорнае хварбы і на ўсіх дзіверох намаляваў невялікія крыжыкі. Маці супакоілася: калі то д'ябал, дык пад крыжыкі ён ня ўйдзе. Са страхам і надзеяй пачалі чакаць наступнай начы.

Вечар мінүў спакойна, ніхто ня стукаў. Трохі яшчэ счакаўшы, сямейка паклала спаць. Ды яшчэ ня ўсе заснулі, як у падваконіні штосьці грункула. Бацька зльзэ з палаціяў, засвяціў лямпу. На покуце ўжо сядзеў той самы чалавек. Вакно за ім было выстаўлены знадворку, і ў хату дзыму вецер.

— Я наконт інтэграцыі, — спакойна пачаў знаёмую песню захожы.

— Прэч! — крыкнуў бацька.

Тут ускочылі сыны, сталі поплеч з бацькам. Матка водаль заплакала. Захожы цепнуй плецуком і нібыта з затоненай крыўдай вылез праз вакно назад.

Рэшту тae начы хутаранцы ня спалі, а як настаў ранак, пачалі мациваць засаўкі на дзіверох, мапней прыбівалі вонкы. Бацька сказаў, што трэба будзе ў горадзе замовіць аканіцы. Вядома, дорага, але без аканіц не абысціся.

Наступная начы хутаранцы спакойна, ніхто ня стукаў, ня лез у хату. І сямейка патроху супакоілася. Па аканіцы ў горад гаспадар вырашыў паехаць паслья, як звязе з поля снапы.

Але яшчэ праз дзён пару ноччу раптам спалохана крыкнула матка — абодва сыны разам ускочылі, Васіль уключыў

электрычны ліхтарык, які надоечы купіў у сельмагу. Матка, плачучы, паказвала ў печ. Сапраўды, там штосьці адбывалялася, чуўся невыразны шорах. У печы на тую пару не палілі, ежу гатавалі ў двары пад паветкай. Але нейкі дзіўны шум-шоргат мкнуў з чалесыніку, і хутаранцы напалахана чакалі. Аж неўзабаве бразнула засланка, з грукатам звалілася на падлогу, і зь печы выкараскаўся ўсё той жа, пераплаканы сажай, чалавек. Вылезшы, мацна чыхнуў два разы, пракёр вочы.

— Я наконт інтэграцыі...

— Заб'ю! — зь любасцю мовіў гаспадар і скапіў з-пад лаўкі сякеру.

Але ў яго за кашулю ўчапілася матка, сыны скапілі ў кацарэжніку вілы. Незнамы прыгладзіў вусы і ціхенька захіцікаў.

— Нікуды вам ня дзеецца, то гістарычны працэс...

Бацька вырваўся з рук маткі, замахнуўся сякрай. Але ў той момант чалавечая істота зынікла, бы шмыганула пад печ, дзе ўзімку сядзелі куры. Калі Васіль пасльвяціў туды ліхтарыкам, дык там ня ўбачыў нікога. Чалавек зынік. Тады ўсе паверылі маці, што то быў не чалавек. Мабыць, сапраўды д'ябал. Але ўсе ведалі, што д'яблікі ні ўпраśсіць, ні напалаханы немагчыма.

Рэшту тae начы хутаранцы ня спалі, а як настаў ранак, пачалі мациваць засаўкі на дзіверох намаляваўшы на дзіверох іх не ўтрату.

Ажно на золку старэйшы з сыноў Янка сказаў, што ён ведае антыд'ябалскі сродак. Надзеяў шапку і пайшоў у горад.

У пайдзён ён вярніўся з аршынам каляровае матрыці. На дрэвотні змайстраваў спрытную дзяржаўку. Атрымаўшы сцяг, які трох мужчын прыбілі да вугла. Вецер адразу падхапіў яго і разгарнуў ва ўсю даўжыню — сцяг узрадавана затрапятаўся.

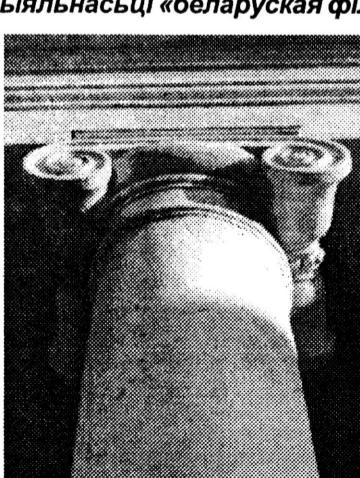
— Цяпер хай прыйдзе! — сказаў Янка.

І праўда, з таго часу прывязліві незнаёмец ні разу не завітаў на хутар, аздоблены белчырвона-белым сцягам.

7 студзеня 1999 г.

ВІЛЕНСКІ ПЭДАГАГІЧНЫ ЎНІВЭРСІТЭТ

праз конкурс атэстатаў набірае студэнтаў на 1 курс факультету славістыкі па спэцыяльнасці «беларуская філялётгія».

Апроч таго, прапануем дадатковыя спэцыяльнасці: расейская філялётгія, польская філялётгія, мэтодыка пачатковага навучання, гісторыя культуры, журналистика.

Навучанье платнае. Формы навучанья: завочная (5 гадоў) і дзённая (4 гады).

Прыём дакументаў — да 1.09.99 г.:

1. Атэстат (копія) альбо дыплём вышэйшай школы (выпіска).
  2. Мэдычнае даведка.
  3. Фотакарткі (3x4).
  4. Выпіска з працоўнай кнігі (калі ёсць).
  5. Заява на імя рэктара.
- Дакументы можна выслучаць на адрас:
- Baltarusi filologijos katedra
Vilniaus pedagoginius universitetas
Studentu g. 39-527
203

піва за Беларусь

МУЖЧЫНЫ ЛЕПШ ЛЮБЯЦЬ СЪВЕТЛАЕ ПІВА, А ЖАНЧЫНЫ – ЦЁМНАЕ

Аляксандар КУДРЫЦКІ

Конкурс "Піва за Беларусь" выявіў, што беларусы найбольш любяць напоі менскай "Крыніцы". Наш карэспандэнт завітаў да інжынер-тэхноляга бровару. Гутарка ішла за бутэлькай халоднае "Крыніцы-1". На жаль, ён не захацеў, каб мы пісалі ягонае імя (і гэта вельмі тыпова для беларусаў), маўляў, ён не высокі начальнік, а звычайны працоўны, і тое, што ён расказаў, мог бы расказаць любы іншы работнік "Крыніцы".

– Мы ўсе п'ем піва, але далёка ня кожны ведае, як яго вырабляюць. Хоць раней шмат хто ў Беларусі ўмёў варыць піву (тут згадваецца і цудоўны Караткевічавіч верш "Заяц варыць піву").

– Першай стадыя – соладарацьчыне. Ячмень падсушваюць, а затым працоўчваюць у адмысловых умовах на градах і высушваюць у солад. Солад бывае розны – съветлы, цёмны, карамельны. Часам да яго дадаюць рыс, цукар, кукурузу (гэта, праўда, на Захадзе, у нас – рэдка). Потым на працягу сутак варыцца сусла, якое затым ахалоджаецца і фільтруецца, шэсцьць-сем дзён бродзіць і даброджвае ад вясмянацца да пяцідзесяці дзён у залежнасці ад гатунку.

– Нашы чытачы назвалі лепшым менавіта цёмнае піва. А ў чым розніца паміж цёмнымі і съветлымі гатункамі?

– Цёмныя і съветлыя півы гатуюць па-разнаму. Съветлае піва зварыць трохі лягчэй. Пры вырабе цёмнага піва за кошт падвышэння тэмпературы ідзе рэакцыя карамелізацыі. Той, хто калі-небудзь варыў цукар, ведзе, што на агні ён патроху жаўчее, а потым увогуле цямненне. Нешта падобнае адбываецца і з півам. Менавіта з-за карамелізацыі піва атрымлівае глыбокі цёмна-буруштынавы колер.

– У конкурсе «Піва за Беларусь» перамаглі «Старожытнае» і «Портэр». «Леў» таксама заняў не апошніе месца. Чым розніца гэтых, усе цёмныя, гатункі?

– Перш за ўсё шчыльнасцю – масаваю доляй сухіх рэчываў, распушчаных у напоі. «Старожытнае» варыцца на канцэнтрацыі кваснога сусла і мае шчыльнасць 12 %, а «Леў» і «Портэр» гатуюцца на карамельным сусле і маюць шчыльнасць адпаведна 13 % і 20 %. Гатункі адрозніваюцца таксама і масаваю доляй сырту – у «Старожытным», напрыклад, яна можа дасягаць 16 %.

Розніца і час даброджвання. Даўжэй за ўсіх даброджвае "Портэр" – 50 дзён, а вось для піва кшталту "Жыгулёўская" дастаткована 21 дня.

– Чым вы растлумачыце той факт, што "Жыгулёўская" прызнанае самым горшым гатункам?

– Цяжка сказаць. Магчыма, сываріна ў гэтым годзе ня вельмі ўдалая. Дарэчы, гатунак "Крыніца-1" – гэта, фактычна, тыя самыя "Жыгулі". Давялося перайменаваць, бо прадаваць у Расеі піва з назовам "Жыгулёўская" мы папросту ня маем права. А вось "Крыніца-2, -3, -4" – нашы ўласныя распрацоўкі.

– Як ствараецца новы гатунак?

– Нельга праста выгукнуць "эўрыка!" і адразу зварыць новае піво. У яго стварэнні ўдзельнічаюць амаль усе супрацоўнікі – галоўны півавар, астат-

нія начальнства, тэхнолягі, лябараторыя збораўца разам і агравораваюць склад новага гатунку, падбираюць сываріну. У піва звычайна няма пэўнага аўтара, але і тут бываюць вынікі. Так, ідэю стварыць піва "Леў" працаваў пару год таму сам генэральны дырэктар "Крыніцы" сп. Бадроў. А вось гатунак "Дражня" (па паказальніках таксама вельмі падобны да "Жыгулёўской") не прыжыўся. Большасць пакупнікоў праста не разумелі назвы і піва раскуплялася ня так, як нам гэтага хаделася б.

– Ці можаце вы параўнаны беларускае піва і прадукцыю заходнеўрапейскіх бровараў?

– Гэта зрабіць досыць цяжка, бо падыходы да піва там і тут вельмі розныя. Заходнія піва ўтрымлівае шмат алкаголю і таму мае меншую шчыльнасць. Асабіста мне яно падаецца трохі пустым на смак, таму мне больш падабаецца беларускае, асабліва – "Менскае". Дарэчы, у нас на заводзе жанчыны любяць цёмнае, а мужчыны – съветлае піва. Але гэта ўжо справа густу. "Крыніца" вырабляе калі 6,5–6,7 мільёнаў дэкалітраў піва ў год, выбіраць ёсьць з чаго.

16 ліпеня 1909 году

В. Лысая Гара Віл. губ. Станіслаў Барэвіч, угледзіўшы на сваім полі чужое цялё, хацеў яго забраць у хлеў, але надбеглі гаспадары цяляці — Яконіс, жонка яго і дзеці з нажамі і тапарамі і забілі яго. Надбег на гэта Язэп Барэвіч — яны і таго прыкончылі; паказаўся сусед — Міхайла Давідовіч, — і гэтаму адбраглі жыцьцё; на крык прыбегла жонка Давідовіча і Язэп Васіліёўскі, — Яконісы і іх страшэнне пакалечылі. Звяроў гэтых арыштавалі.

С. Трасцяніца, Бельск. пав., Гродз. губ., Ратайчыцк. вол. Вясковыя хлопцы зайдліся да аднаго жыда, калі там сядзеў і піў гарэлку вураднік. Хлопцы хацелі, каб і ім жыд даў гарэлкі, але той ня даў. — «Чаму ж чыноўнікам можна, а нам — не?» — пытаюць хлопцы ды падалі гэтому самаму вурадніку жалабу на жыда, што той цішком прадае гарэлку; але вураднік жалабу зынштожыў. Тады хлопцы напісалі губэрнатару. Вурадніка перамяшчаюць у другое месца.

Nemto

Паштовая скрынка. М. Чашнікі, Лепельск. пав., Віцебск. губ. Я. Ж. Лепіш адслужыце, калі іначай ня можна. Ваш плян трохі фантастычны; рэдактар ня ў сілах гэтага зрабіць.

НАША НІВА 90 ГАДОЎ ТАМУ

ПРЫВАТНЯЯ АБВЕСТКІ

Пазнаёмлюся з дзяўчынай зь «Белага легену» Чырвонаармеец А. Тэл.: 220-46-52.

Ажанюся з працавай дзяўчынай (жанчынай).

Жыву ў мястэчку непадалёку ад Воршы. Мне 32 гады, рост 164, характар сарамялівы, маю некалькі рабочых спэцыяльнасцяў, працай забясьпечаны. 210001, Аляксандру, а/c 39, Віцебск-1

Наталька і Аленка В.! Тэлефануцце на нумар 52-44-06.

Пазнаёмлюся для сямейнага жыцьця з сур'ёзнай жанчынай ад 18 да 35 гадоў. Мне 35 год, рост 162, жыву ў мястэчку, працу, альлаголем не захапляюся, палю. 210021, Анатолю, а/c 21, Віцебск-21

Куплю часапіс «Крыніца» № 49, 50, 51 пі памяняю на добрыя книгі. Тэл.: 263-37-48, Лявон

Šukau bielaruskija LACINSKIJA šriftu dla Windows 3.1 (z usimi nieabchodnymi literami — č, š, ž, ÿ, ī, ē, ī, i h.d.). Kali niama dla 3.1, budu ūdziaľny za šrift dla 95-ki. uladzimir@jennifer.minsk.by, tel.: 215-77-21, Uładzi

Bielaruskija web-majstry, adhukniciestva! Jošč ſherapanovaі u stvareniі novych web-sajtai. uladzimir@jennifer.minsk.by, tel.: 215-77-21, Uładzi

Хлопец (23), 2 в/а, сымпатичны, малдаванін, шукае сябра па перапісцы — мужчыну, які дапаможа ўладкавацца на працу. Дурных, жанатых, асьпірантаў, студэнтаў і людзей з даходам да 50 уа. прашу не ліставаць. 220073, Менск-73, a/c 187

Прэзінтую добрым людзям двух файных кнігія — шэную котку й белага коціка. Няхай прыняксуць камусыці радасць. Тэл.: 237-40-20, Тацяна Сынітко

У абдымках віцебскай князёўны ўсе думкі пра Юрася-журбу. Дзівінскае сутоньне. Віцебск Чароўную беларусачку Алену Нупрэйчык віншуць з Днём народзінай яе сябры Маша і Артур

Зорачку-зынічку Алену Нупрэйчык віншуем з Днём народзінай і жадаем адшукаць сваю Кветку Шчасця! Капцюгі

Мілай Ален! З Днём Айёла! Няхай на твайм жыцьцёвым небасхіле заўсёды звязе сонейка! Siankievič

Усім, хто паступае ў БДУ на «хімфак», жадаю поспеху. Асобнае прывітанье Андрэю ад Сяргея. Апрэм Сяргей

Таталітарная дзяржава — вораг чалавеку, дэмакратычная — яго слуга. Дзяржавы над чалавекам не павінна быць. Вячаслав Мілкоўскі

Прапануем в/а працу ў хаце (250 у.а.). Гэта Вы можаце! Укладзіце 2 капэрты (1 са зв/а) + купон б/а: 220089, Менск-89, a/c 122

Бясплатна вышлем у падарунак Біблію, Дзіцячу Біблію, хрысціянскую літаратуру і касцы. Ад вас: купон б/а, капэрта для адказу. 210021, Віцебск-21, a/c 21

Але хто хоча ўсё рабіць законна? Галоўны пастар жвачны сам, а косьць Ягоных капытоў не расчлянёна. Данте Аліг'еры

Мы друкуем таксама абвесткі большым шрыфтам і ў аформленым выглядзе, але за невынікую плату:
 — да 20 словаў — 40 000 руб.
 звяз 20 словаў — 60 000 руб.;
 — па-мастаку аформленая аб'яза (мінімальны памер рэкламнага модулю 18 кв. см) — 180 000 руб.;
 — па-мастаку аформленая аб'яза памерам больш за 24 кв. см з улікам кошту арыгінал-макету — ад 25 000 руб. за 1 кв. см.
 За аб'язу пра сямейную падзею — зынікка.
 Каб замовіць платную прыватную абвестку, траба перапіць грошы праз пошту пераводам на наступны разыўків рахунак: Рэдакцыя газеты «Наша Ніва», р/р 3012213050010 Ленінскага аддз.: «Белбізнесбанку» г.Менск, код 763.

На зваротным баку блінка паштовага перадводу ў сактры «Для пісовых паведамленняў» запісваецца дакладна і чытальна тэкст абвесткі, телефон для сувязі і АБАВЯЗКОВА ДАДАЕЦЦА СКАЗ: «ЗА РЭКЛЯМНЫЙ ПАСЛУГІ».

Рэдакцыя

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Вользе Л. зь Менску. Некаторыя кажуць, што слова «інтэлігенцыя» нарадзілася не ў расейскай мове, а ў польскай. Нацыянальная саматоеснасць (ідэнтычнасць) можа грунтавацца і на будучыні, а ня толькі на мінулым — на імкненіні да будучыні.

Калі сапраўды перакладчыца перакладала «le cafard est partout» як «таракан бегае посюду», напішыце пра гэта таксама ў службу культуры французскай амбасады, бо ўсё ладзяць яны. Гэта добрая нагода, каб папрасіць іх перакладаць фільмы на беларускую мову, а не на расейскую. Крытыкаваць на бойцеся, на гэтым съвет стаіць.

Алесю з Берасця. Ад «Кока-колы» яничэ нікто не паміраў, хатця і смаку ў ёй вялікага, мусіць, няма. Навуку будзем друкаваць.

Раману Р. зь Севастопалю. Дужа радыя, што асвяцілі Вы ікану Еўфрасінні, што над Вашымі стстандамі пад час гуліннай развівалаўся бел-чырвани-белы сцяг, што трывалі Вы «Пагоню» і Максіма — гэта рэчы простыя, але съвятыя. Пра Аляксандра Казарскага напішыце нам болей. Добра, што на Вашу прапанову ў памяць пра яго Дуброўне флёт падорыць якар. За гэта дзякую і адміралу. Капітан першага рангу Валеры К. хай дашле нам свае верши. Але не забывайцесь іншы раз зъездіць да Максіма магілу пачысьціць.

«Наша Ніва» незалежная газета, заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991. Галоўны рэдактар Сяргей Дубавец. Рэдактар выпуску Андрэй Дынько. Мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі. Адказны сакратар Аляксандра Макавік. Дызайн-макет Лявон Раманчык. Набор Настя Дзядзенкі. Выдавец: рэдакцыя газеты «Наша Ніва». Заснавальнік Павал Жук. Адрас для допісаў: 220050 Менск а/c 537. Tel/fax (017) 227-78-92 E-mail: niva@user.unibel.by [Http://members.xoom.com/Nasa_Niva](http://members.xoom.com/Nasa_Niva).

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» ававязковая. Наклад 2830. 6 палос фарматам А2. Нумар падпісаны у друк 18⁰⁵, 11.07.1999. Друкарня выдавецства «Беларускі Дом друку». Менск, праспект Францішка Скарыны, 79. Замова N3456

Пасведчанне аб рэгістрацыі прадпрыемства выданы N58 ад 4-га ліпеня 1996 г., выдадзеное Дзяржаўным камітэтам па друку Рэспублікі Беларусь. Юрдычны адрес: г.Менск, пр.газеты «Ізвестия», д. 8, кв. 173. M 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12